

บทที่ 3

การเปลี่ยนแปลงตำนานเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่อง

จากการศึกษาวรรณกรรม 4 เรื่องซึ่งแต่งในยุคสมัยต่างกันแต่รับอิทธิพลมาจากตำนานโพรมิทิวสเหมือนกัน ผู้วิจัยพบว่าเรื่องราวของโพรมิทิวสที่ปรากฏในวรรณกรรมแต่ละเรื่องมีรายละเอียดหลายอย่างแตกต่างกัน เช่นในเรื่อง *Prometheus Bound* โพรมิทิวสถูกพันธนาการอยู่ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องและไม่อาจเอาชนะอำนาจของซุสได้ แต่เมื่อเชลลีย์แต่งเรื่อง *Prometheus Unbound* ซุสกลายเป็นตัวละครที่ไม่มีอำนาจน่าเกรงขามเหมือนเดิม เขาถึงกับยอมอ่อนน้อมขอความเมตตาจากลูกของตัวเอง ส่วนโพรมิทิวสได้รับการปลดปล่อยเป็นอิสระตั้งแต่ตอนกลางเรื่อง สำหรับเรื่อง *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* ความเปลี่ยนแปลงยิ่งเกิดขึ้นมากมายจนแทบไม่เหลือเค้าของตำนานเดิม เนื่องจากผู้แต่งนำตำนานโพรมิทิวสมาสร้างเป็นตำนานใหม่ของวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์กับปิศาจที่เขาประดิษฐ์คิดค้นขึ้น และในเรื่องสุดท้ายคือ *Le Prométhée Mal Enchaîné* ของซีดมีลักษณะเป็นวรรณกรรมสมัยใหม่มากที่สุด ถึงแม้ว่าที่มาและภูมิหลังของโปรเมเตจจะยังคงคล้ายคลึงกับตำนานเดิมแต่รายละเอียดอื่นๆทั้งเวลาสถานที่และตัวละครกลับแตกต่างไปจากเดิมโดยสิ้นเชิง ความหลากหลายที่เกิดขึ้นนี้มีสาเหตุมาจากแก่นเรื่องหรือแนวคิดหลักที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ แก่นเรื่องเป็นองค์ประกอบสำคัญในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง ก่อนจะลงมือสร้างสรรค์งานวรรณกรรมนักเขียนมักมีแก่นเรื่องชัดเจนอยู่ในใจแล้วว่าต้องการเสนอแนวคิดหรือมุมมองด้านใดแก่ผู้อ่าน จากนั้นจึงเลือกที่จะสร้างตัวละครขึ้นใหม่ตามจินตนาการของตนหรือนำตัวละครในเทวดาตำนานมาใช้ประโยชน์ ในกรณีนี้ผู้แต่งนำเทวดาตำนานซึ่งมีลักษณะเป็นเรื่องเล่าเหมือนนิทาน ไม่มีแก่นเรื่องชัดเจนมาใช้ นักประพันธ์ต้องนำตำนานเหล่านั้นมาเขียนให้มีเอกภาพ มีโครงเรื่องสมเหตุสมผล รวมทั้งสะท้อนแง่มุมและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นผู้แต่งจึงต้องนำเรื่องเล่าของกรีกโรมันมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับยุคสมัยและสอดคล้องกับแก่นเรื่องที่กำหนดไว้ในใจ นักเขียนในยุคสมัยต่างกันหรือแม้แต่ในระยะเวลาใกล้เคียงกันอาจมีมุมมองหรือแนวความคิดแตกต่างกันไป ทำให้วรรณกรรมหลายเล่มซึ่งมีที่มาจากตำนานเดียวกันเกิดความหลากหลายและมีรายละเอียดบางอย่างแตกต่างไปจากตำนานเดิมที่เล่าสืบต่อกันมานานหลายพันปี นักประพันธ์อาจปรับเปลี่ยนตำนานให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องได้

หลายลักษณะเป็นต้นว่า นำตัวละครมาใช้แต่ปรับเปลี่ยนโครงเรื่อง เลื่อนนำตำนานมาใช้ เฉพาะส่วนที่เป็นประโยชน์ต่อแก่นเรื่อง เน้นย้ำบางประเด็นให้เห็นชัดเป็นพิเศษ เพิ่มตัวละคร หรือเพิ่มบทบาทให้ตัวละครซึ่งไม่ได้รับการกล่าวถึงในตำนานเดิมมากนัก ในบทนี้ผู้วิจัยจะ กล่าวถึงแก่นเรื่องหลักของวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่องที่นำมาศึกษาเพื่อชี้ให้เห็นว่าความแตกต่าง ระหว่างตำนานโพรมิทิวสที่ปรากฏในวรรณกรรมแต่ละฉบับได้รับอิทธิพลจากแก่นเรื่องและ ช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องได้อย่างไร รวมทั้งแสดงว่าเมื่อนักเขียนต้องการเสนอแนวคิดที่แตกต่าง กันก็จะมีผลทำให้รายละเอียดต่างๆในตำนานแตกต่างกันออกไปด้วย

3.1. *Prometheus Bound*

เป็นที่ยอมรับกันอยู่แล้วว่าเฮสคิลุสคือนักเขียนบทละครผู้ยิ่งใหญ่ของกรีก เขาเขียน บทละครไว้กว่า 90 เรื่อง อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาชีวประวัติของเขาพบว่าเฮสคิลุสไม่ได้ เป็นนักเขียนเพียงอย่างเดียว แต่เขาเป็นทั้งนักการเมืองและนักรบด้วย เฮสคิลุสเคยเข้าร่วมรบ ในสงครามครั้งสำคัญของกรีกถึง 3 ครั้งได้แก่ สงครามมาราธอน (Marathon) เมื่อประมาณ 490 ปีก่อนคริสตศักราช สงครามซาลามิส (Salamis) เมื่อ 480 ปีก่อนคริสตศักราชและสงคราม พลาเทีย (Plataea) เมื่อ 476 ปีก่อนคริสตศักราช กล่าวได้ว่าเฮสคิลุสเป็นผู้มีบทบาทสำคัญใน การต่อสู้เพื่อความเป็นอิสระของกรีกจนถึงกับได้รับยกย่องว่าเป็น “national hero”¹ ดังนั้น ประสบการณ์ที่เขาได้รับจากการเข้าร่วมรบในสงครามและพบเห็นการใช้อำนาจที่เข้มแข็งผู้ ที่อ่อนแอกว่าจึงมีบทบาทอย่างยิ่งต่อการเขียนบทละครของเขา แก่นเรื่องในบทละครส่วน ใหญ่ของเฮสคิลุสมักเกี่ยวข้องกับอำนาจและการเมือง เรื่อง *Prometheus Bound* ก็เช่นกัน แก่นเรื่องของบทละครเรื่องนี้อยู่ที่การใช้อำนาจเผด็จการและความหลงมัวเมาในอำนาจของ ชนชั้นปกครอง ผู้แต่งเลือกตำนานโพรมิทิวสมาใช้เพราะตำนานนี้แสดงให้เห็นความขัดแย้ง ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองอย่างชัดเจน ชุสเป็นตัวแทนของจอมเผด็จการซึ่งชอบใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยไม่สนใจเรื่องความถูกต้องชอบธรรม ส่วนโพรมิทิวสเป็นตัวแทนของผู้ ต่อต้านอำนาจเผด็จการ เขายอมทนทุกข์ทรมานแสนสาหัสดีกว่าจะต้องอ่อนน้อมขอโทษชุส ทั้ๆที่เขามั่นใจว่าตนไม่ได้ทำความผิด ในเรื่องนี้เฮสคิลุสกำหนดให้ตัวละครต่างๆโดยเฉพาะ

¹ John Gassner, *Masters of the drama* (New York : Dover Publication, 1954), pp. 17-20. ประเด็นนี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึงโดยละเอียดอีกครั้งในบทที่ 4

โพรมิทีอุสเล่าเหตุการณ์ซึ่งแสดงให้เห็นความเผด็จการของซุส ผู้แตงเน้นย้ำประเด็นนี้มากเพื่อสื่อถึงแก่นเรื่องเกี่ยวกับความหลงมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครอง นอกจากนี้เอสคิลุสยังนำความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครมาใช้อธิบายแก่นเรื่องอีกประการหนึ่งได้แก่ความจำเป็นต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อครอบครัวและหน้าที่ต่อรัฐ สังเกตได้จากเรื่อง *Prometheus Bound* ว่าตัวละครแต่ละตัวที่ผ่านมาพูดคุยกับโพรมิทีอุสมักเริ่มบทสนทนาโดยอ้างถึงความผูกพันทางสายเลือดหรือความเป็นเครือญาติระหว่างตัวละครตัวนั้นกับโพรมิทีอุสเพื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงความลำบากใจของตัวละครเมื่อได้รับคำสั่งจากผู้ปกครองรัฐให้มาทำร้ายญาติของตน ประเด็นนี้นับว่าแตกต่างไปจากตำนานเดิมเพราะในเวทตำนานกรีกจะกล่าวถึงเรื่องราวของบรรดาเทพปกรณัมโดยไม่เน้นความสัมพันธ์ทางสายเลือดเนื่องจากเวทตำนานเป็นเรื่องที่เล่าสืบต่อกันมาจึงมีการแต่งเติมจนกระทั่งบางตำนานเกิดความสับสนและซับซ้อนว่าตัวละครมีความผูกพันกันอย่างไร แต่ในเรื่อง *Prometheus Bound* ผู้แตงนำประเด็นเรื่องความเป็นเครือญาติมาใช้เพื่อสะท้อนว่าการที่ตัวละครทำร้ายตนเองทั้งที่เป็นญาติกันเพียงเพราะเกรงกลัวอำนาจรัฐนั้นไม่ต่างจากที่มนุษย์กำลังต่อสู้แย่งชิงกันเพื่อรับใช้อำนาจเผด็จการ สำหรับบทละครเรื่องนี้ผู้วิจัยศึกษาว่าเอสคิลุสเปลี่ยนแปลงตำนานเพื่อสนับสนุนแก่นเรื่องอย่างไรบ้าง โดยแยกวิเคราะห์แก่นเรื่องที่ละประเด็นได้แก่แก่นเรื่องความมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครอง และแก่นเรื่องเกี่ยวกับการต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัว

3.1.1. แก่นเรื่องความมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครอง

เอสคิลุสเสนอแก่นเรื่องเกี่ยวกับความมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครองโดยแบ่งตัวละครเป็นสองฝ่ายอย่างชัดเจน ฝ่ายแรกคือพวกชนชั้นปกครองได้แก่ซุสและบริวารของเขา ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งคือผู้ที่อยู่ภายใต้การปกครองแบบเผด็จการและตกเป็นเหยื่อของการใช้อำนาจในทางที่ผิดได้แก่โพรมิทีอุสและไอโอ โครงเรื่องในบทละครยังคงเหมือนกับตำนานเดิมแต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือการแสดงออกและลักษณะอุปนิสัยของตัวละคร การวิเคราะห์แก่นเรื่องในบทละครเรื่องนี้ต้องพิจารณาจากคำพูดและลักษณะนิสัยของตัวละครเป็นหลัก ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาแก่นเรื่องนี้จากตัวละคร 3 ตัวคือโพรมิทีอุส ซุสและไอโอโดยแยกเป็นประเด็นย่อย 3 ประเด็นได้แก่ภาพลักษณ์ของซุส ลักษณะอุปนิสัยของโพรมิทีอุสและบทบาทของไอโอ

3.1.1.1. ภาพลักษณ์ของซุส

จากการศึกษาเรื่อง *Prometheus Bound* ผู้วิจัยพบว่าแนวคิดหลักในเรื่องคือการวิพากษ์วิจารณ์ชนชั้นปกครองซึ่งพึงจะได้ขึ้นมาใช้อำนาจว่ามักหลงมัวเมาในอำนาจและใช้อำนาจในทางที่ไม่ถูกต้อง เอสคิลุสเลือกนำตำนานโพรมิทีอุสมาใช้สื่อถึงแก่นเรื่องโดยเน้นย้ำ

บทบาทของซุสในฐานะผู้ปกครองซึ่งเพิ่งจะขึ้นมามีอำนาจอยู่ตลอดเวลา อีกทั้งแสดงให้เห็นว่าซุสออกตัณญา เอาแต่ใจตนเองและชอบใช้อำนาจแบบเผด็จการเพื่อสื่อถึงแก่นเรื่องว่าผู้มีอำนาจมักใช้อำนาจบังการชีวิตผู้อื่นตามใจชอบ ไม่สนใจว่าสิ่งที่ตนทำนั้นถูกหรือผิด รวมทั้งไม่นึกย้อนหลังว่าใครเป็นผู้ช่วยผลักดันให้ตนขึ้นมามีอำนาจ ซุสไม่ได้ปรากฏตัวในบทละครเรื่องนี้เลย แต่ผู้อ่านจะรู้จักซุสได้จากคำบอกเล่าของโพรมีเทอุสและตัวละครอื่นๆ เมื่อกล่าวถึงซุสผู้แต่งมักใช้วลีที่แสดงถึงความเป็นทราชาคนใหม่เสมอเช่น Zeus, whose power is newly won.(pp. 66, 78) new chief(p. 69) new gods command(p. 71) a new king(p. 76) the present ruler(p. 97) อีกทั้งเน้นย้ำให้เห็นการใช้อำนาจตามใจชอบและความออกตัณญาของซุสตลอดทั้งเรื่องรวมทั้งสิ้นถึง 28 แห่งเป็นต้นว่า

Can anyone do what he wants but Zeus? (p. 67)

...how hard of heart the son of Kronos is? He can't be touch! (p. 72)

...all the one who took his side, is now covered by darkness...(p. 73)

...just because he's miserable, wants all the company that he can get to suffer, too. (p. 77)

It's terrible for Zeus to hold his power thus - dictating laws to suit himself. (p. 79)

ภาพลักษณ์ของซุสในเรื่อง *Prometheus Bound* จะเป็นจอมเผด็จการตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เฮสคิลุสเปิดเรื่องด้วยตอนที่เจ้าพนักงานและเฮเฟสทอส (Hephaistos) นำโพรมีเทอุสมาพันธนาการยังยอดเขาคอเคซัส เฮเฟสทอสเองไม่ต้องการให้โพรมีเทอุสได้รับความทุกข์ทรมานแต่เขาต้องฝืนใจทำเพราะโองการของซุสเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ซุสมิ้บัญชาว่าอย่างไรทุกสิ่งก็ต้องเป็นไปตามนั้นและในตอนจบเฮสคิลุสก็ยังแสดงให้เห็นความเผด็จการและเอาแต่ใจตนเองของซุสโดยบันดาลให้เกิดฟ้าผ่าลงมายังบริเวณที่โพรมีเทอุสถูกพันธนาการอยู่ ทำให้เขาตกลงไปยังห้วงอเวจี ตอนจบเช่นนี้ต่างจากตำนานเดิมซึ่งกล่าวว่าโพรมีเทอุสถูกพันธนาการเป็นระยะเวลา 3,000 ปีและหลังจากนั้นเฮอริคิวลิสจึงมาช่วยปลดปล่อยให้เขาเป็นอิสระ ไม่มีเรื่องราวการส่งโพรมีเทอุสลงไปยังห้วงอเวจีใต้พื้นโลกเหมือนในบทละคร ผู้แต่งเพิ่มเติมเนื้อเรื่องส่วนนี้เพื่อแสดงถึงความอยุติธรรมที่โพรมีเทอุสได้รับและความเอาแต่ใจตนเองของซุสซึ่งเป็นการสนับสนุนแก่นเรื่องนั่นเอง

หากพิจารณาโดยรวม ภาพลักษณ์ของซุสในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* นับว่าไม่แตกต่างไปจากตำนานเดิมมากนัก เนื่องจากซุสในตำนานก็เป็นเทพที่เอาแต่ใจตนเอง ชอบใช้อำนาจในทางที่ผิด ให้รางวัลแก่คนที่ทำให้ตนพึงพอใจและลงโทษคนที่ขัดใจเขา ซุสเป็นเทพที่มีทั้งด้านดีและร้ายอยู่ในตัว แต่ภาพลักษณ์ส่วนใหญ่ที่ปรากฏจะออกมาในด้านลบมากกว่าดังเช่นที่เอสคิลุสเสนอในบทละครเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามหากนำซุสในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* ไปเปรียบเทียบกับบทละครเรื่องอื่นๆ ซึ่งอ้างถึงซุสเช่นกันจะพบว่าแตกต่างกันมาก ในเรื่องอื่นๆเอสคิลุสเสนอภาพซุสในด้านที่ดีมีคุณธรรม ดังเช่นเรื่อง *The Suppliants* ซุสเป็นเทพผู้ทรงความยุติธรรม มีเมตตาและเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือผู้ที่มีความทุกข์ ส่วนในเรื่อง *The Oresteia* ซุสก็มีความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง² แต่เหตุที่ซุสกลายเป็นผู้ปกครองซึ่งหลงมัวเมาในอำนาจ รวมทั้งเป็นศัตรูกับมนุษยชาติในเรื่อง *Prometheus Bound* นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงเพื่อสนับสนุนแก่นเรื่องโดยตรง ภาพลักษณ์ของซุสในบทละครเรื่องนี้แตกต่างไปจากเรื่องอื่นๆอย่างไรและผู้แต่งมีวัตถุประสงค์เช่นไรนั้นอาจวิเคราะห์ได้เป็น 3 ประเด็นดังนี้

1) เทวด้านกรีกยกย่องให้ซุสเป็นใหญ่เหนือเทพทั้งปวง เขามีอำนาจเด็ดขาดที่ตัดสินทุกอย่างได้ตามความพอใจของตนโดยไม่จำเป็นต้องมีเหตุผลหรือหลักการใดๆมารองรับ ถ้าใครทำให้เขาพอใจเขาก็จะแสดงบทบาทเป็นเทพผู้เอื้ออารีและมีเมตตา แต่ถ้าเมื่อใดที่ผู้อื่นขัดใจหรือไม่ปฏิบัติตามที่เขาสั่ง ซุสก็จะกลายเป็นจอมเผด็จการผู้เอาแต่ใจตนเอง เมื่อเอสคิลุสนำตัวละครตัวนี้มาใช้ในเรื่อง *The Suppliants* และ *The Oresteia* ซุสเป็นเทพผู้มีเมตตาเพราะตัวละครเอกในทั้งสองเรื่องยอมรับอำนาจของเขาโดยอ่อนน้อมเข้าหาและทำพิธีบูชาเพื่อขอความคุ้มครองจากเขา ทำให้ซุสพอใจ แต่ในเรื่อง *Prometheus Bound* เอสคิลุสต้องการเสนอมุมมองอีกด้านหนึ่งว่าการมีอำนาจมากเกินไป ทำให้ซุสกลายเป็นจอมเผด็จการโพรมีทีอุสไม่เชื่อฟังและไม่เกรงกลัวซุสเหมือนตัวละครเอกในบทละครเรื่องอื่นๆ ซุสจึงโกรธและลงโทษเขาอย่างไร้ความเมตตา ผู้แต่งเปลี่ยนมาเสนอภาพซุสในด้านลบเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องความมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครอง ยิ่งโพรมีทีอุสมีความอดทน ไม่ยอม

² Judith A. Swanson, "The political philosophy of Aeschylus's Prometheus Bound : Justice as seen by Prometheus, Zeus and Io," *A journal of political philosophy* 22 (1995) : 219.

พ่ายแพ้และน่าเห็นใจมากเท่าใด ชุสก็ยังมีภาพลักษณ์ในทางที่โหดร้าย ไร้ความเมตตา มากขึ้นเท่านั้น เป็นการสื่อถึงแก่นเรื่องว่าอำนาจเผด็จการและความต้องการของประชาชนย่อมอยู่ฝ่ายตรงข้ามกันเสมอ ชุสในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* จึงเป็นตัวแทนความเลวร้าย ไร้ความยุติธรรมของชนชั้นปกครองซึ่งกดขี่ข่มเหงผู้ด้อยโอกาสกว่า

2) เฮสคิลุสเปลี่ยนมานับย้าความเป็นจอมเผด็จการของชุสเพื่อเสริมให้โพรมีทีอุสมีลักษณะเป็นวีรบุรุษมากยิ่งขึ้น เพราะถ้าพิจารณาอย่างเป็นกลางจะเห็นว่าโพรมีทีอุสก็มีความผิดโทษฐานขโมยไฟมาจากสวรรค์ ชุสจึงต้องทำหน้าที่ของผู้ปกครองคือลงโทษคนผิด ถ้ามองจากการกระทำโดยไม่สนใจว่าโพรมีทีอุสขโมยไฟมาเพื่ออะไร ชุสก็ไม่ถือว่าเผด็จการเพราะเขาทำตามหน้าที่คือลงโทษคนผิด แต่ในเรื่อง *Prometheus Bound* ผู้วิจัยคิดว่าเฮสคิลุสเจตนาเสนอภาพชุสในด้านลบ เพราะเขาบรรยายถึงการใช้อำนาจในทางที่ผิดและความออกตัญญูของชุสผ่านมุมมองของตัวละครอื่นๆ โดยที่ชุสไม่ได้ปรากฏตัวในเรื่องเลย ผู้อ่านรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับชุสจากคำพูดของโพรมีทีอุสเพียงฝ่ายเดียว อีกทั้งตระหนักถึงเจตนาที่โพรมีทีอุสตั้งใจช่วยเหลือมนุษย์โดยไม่เกรงกลัวว่าตนเองจะต้องถูกลงโทษ โพรมีทีอุสจึงมีลักษณะเป็นตัวละครเอกใตกฎกรรมและเป็นวีรบุรุษผู้กล้าที่ได้รับความสงสารเห็นใจในฐานะที่ทำความดีแต่กลับต้องได้รับโทษจากความปรารถนาดีนั้น

3) ผู้แต่งสร้างภาพให้ชุสเป็นจอมเผด็จการผู้ชอบใช้อำนาจตามอำเภอใจเพื่อปูพื้นให้เห็นพัฒนาการของตัวละครตัวนี้ เนื่องจากบทละครอีก 2 เรื่องในชุดโพรมีทีอุสนั้นชุสจะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงไปเป็นผู้มีเมตตาและทรงความยุติธรรมมากขึ้น จนกระทั่งกลับมาปรองดองกับโพรมีทีอุสได้ในที่สุด ความแตกต่างระหว่างชุสในเรื่องแรกและเรื่องสุดท้ายของบทละครชุดโพรมีทีอุสแสดงให้เห็นว่าตัวละครตัวนี้มีพัฒนาการในทางที่ดีขึ้น รวมทั้งสอดคล้องกับตำนานเดิมซึ่งกล่าวว่าชุสเป็นเทพที่มีทั้งด้านดีและร้ายอยู่ในตัว

3.1.1.2. ลักษณะอุปนิสัยของโพรมีทีอุส

ประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องคือการวางลักษณะอุปนิสัยของตัวละครโพรมีทีอุส จากที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้วว่าตามตำนานเดิมโพรมีทีอุสไม่มีความสำคัญและไม่มีลักษณะพิเศษอะไรเด่นชัดมากนัก แต่ในเรื่อง *Prometheus Bound* ลักษณะนิสัยที่เห็นได้ชัดเจนของโพรมีทีอุสคือความอดทน ไม่ยอมพ่ายแพ้ ไม่เกรงกลัวอำนาจของชุส และทำทนายชุสอยู่ตลอดเวลา ลักษณะนิสัยเช่นนี้กลายเป็นสัญลักษณ์แทนการต่อต้านอำนาจเผด็จการ โพรมีทีอุสเป็นวีรบุรุษผู้กล้าหาญ ไม่ยอมรับการใช้อำนาจในทางที่ผิดและต่อสู้จนถึง

ที่สุด ไม่ว่าจะโอเชียน (Ocean) และเฮอริเมสจะขอร้องด้วยวิธีการใดๆก็ตามให้โพรมีทีอุสยอมขอโทษซุส ทั้งคู่ว่าถ้าไม่ยอมทำตามคำสั่งของซุสเขาจะได้รับความทุกข์ทรมานยิ่งกว่าที่เป็นอยู่หรือปลดปล่อยให้ยอมรับความจริงว่าไม่มีผู้ใดต่อต้านอำนาจของซุสผู้เป็นใหญ่เหนือเทพทั้งปวงได้ เขาก็ยังคงปฏิเสธและยืนยันจะรับโทษไปจนกว่าจะถึงวันที่ซุสหมดอำนาจดังโพรมีทีอุสพูดกับเฮอริเมสว่าเขาไม่มีวันยอมคุกเข่าอ่อนวอนให้ซุสปลดปล่อยพันธนาการ เพราะการอ่อนวอนเช่นนั้นเป็นพฤติกรรมของสตรีเพศไม่ใช่ชายชาติตรีเช่นเขา โพรมีทีอุสหยิ่งและเชื่อมั่นในสิ่งที่เขาทำเกินกว่าจะยอมขอร้องต่อซุส

Prometheus : ...You're talking to the wind! Don't ever think,
from fear of Zeus, that I'll turn womanish
and beg him - like a woman, hands turned up -
to let me out of bondage. No! I'm far
from doing that : I'll never beg him ; no!

(*Prometheus Bound*, p. 98)

นอกจากความเข้มแข็งซึ่งเป็นลักษณะประจำตัวโพรมีทีอุสอยู่แล้ว ปัจจัยหนึ่งซึ่งช่วยให้เขาไม่ย่อท้อต่อความเจ็บปวดและทุกข์ทรมานคือความสามารถทำนายอนาคต โพรมีทีอุสอยู่อย่างมีความหวังเพราะเขารู้ว่าในอนาคตข้างหน้าเฮอริคลิสจะมาช่วยปลดปล่อยเขา ยิ่งไปกว่านั้นอำนาจของซุสที่กำลังจะหมดลงในไม่ช้าเพราะเมื่อซุสแต่งงานกับทีทิส นางจะให้กำเนิดบุตรที่แข็งแกร่งและยิ่งใหญ่กว่าผู้เป็นบิดา ซุสจะถูกลูกชายของเขาโค่นล้มอำนาจเช่นเดียวกับที่เขาเคยแย่งชิงอำนาจมาจากเทพโครนอส โพรมีทีอุสรู้ความลับนี้ดี เขาจึงไม่ยอมพ่ายแพ้และมีกำลังใจอดทนต่อไป คำพูดของโพรมีทีอุสมีลักษณะก้าวร้าวและท้าทายซุสอยู่ตลอดเวลา ซุสมีอำนาจควบคุมร่างกายของเขา จะลงโทษให้เขาได้รับความทรมานมากแค่ไหนก็ได้ แต่จิตใจของโพรมีทีอุสเข้มแข็งเกินกว่าที่ซุสจะบังคับให้เขาเชื่อฟังและยอมรับอำนาจเผด็จการ เห็นได้จากคำพูดที่โพรมีทีอุสกล่าวว่า “Zeus, to me, means less than nothing!” (p. 96) ซุสจะทำอย่างไรกับเขาก็ได้ อำนาจของซุสไม่มีความหมายอะไรกับเขาเลยและไม่ทำให้เขาเกรงกลัวเพราะอำนาจนั้นกำลังจะหมดสิ้นไปในไม่ช้า โพรมีทีอุสเข้มแข็งและเชื่อมั่นในการตัดสินใจของเขาตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง เขามั่นใจว่าการขโมยไฟมาจากสวรรค์เพื่อปกป้องเผ่าพันธุ์มนุษย์เป็นการกระทำที่ถูกต้อง ซุสต่างหากเป็นฝ่ายผิดเพราะใช้อำนาจลงโทษเขาโดยไร้ความเมตตา แม้แต่ในตอนจบของเรื่อง ขณะที่ร่างของเขากำลังร่วงลงไปยังหุบเหว

ใต้พื้นโลก เขาก็ยังคงเปล่งเสียงเพื่อเรียกร้องให้ทุกคนเป็นพยานในความอยุติธรรมที่ซุสปฏิบัติต่อเขาและยืนยันจนถึงวินาทีสุดท้ายว่าเขาไม่ผิดซึ่งเห็นได้ชัดเจนจากคำพูดต่อไปนี้

Prometheus : ...You, mother, blessed and honored, see!

And you, sky, that swiftly rolls your light
around for all to share, you, see - see me!

And what I suffer here! **Unjustly.***

(*Prometheus Bound*, p. 100)

3.1.1.3. บทบาทของไอโอ

ไอโอเป็นชื่อของหญิงงามธิดาแห่งอินาคัส (Inachus) เป็นสตรีอีกผู้หนึ่งซึ่งมีความงามเป็นที่ต้องตาต้องใจซุส ซุสได้นำมาเป็นภรรยาและพยายามปกปิดไม่ให้เฮรา (Hera) รับรู้โดยใช้กลุ่มเมฆสีดำสนิทปกคลุมบริเวณที่อยู่ของไอโอไว้ แต่ในที่สุดวันหนึ่งเฮราก็มาพบ ซุสจึงรีบปิดบังโดยบันดาลให้นางกลายเป็นแม่วัวสีขาว แต่ก็ไม่อาจพ้นความริษยาของเฮราได้ นางขอวัวสีขาวตัวนั้นไว้และส่งตัวเห็บ (gadfly) ไปคอยรบกวนให้วัวตัวนั้นต้องวิ่งเร่รอนไปเรื่อยๆ โดยไม่มีเวลาให้หยุดพักผ่อนหรือกินอาหารเลย ไอโอต้องอยู่ในร่างวัวสีขาวและทนทุกข์ทรมานอยู่อย่างนั้นทั้งๆที่นางยังไม่รู้ว่าตนทำผิดอะไร ไอโออุทธรณ์กับโพรมีเทอุสดังนี้

Io : ...tell me : why ? What have

I done so wrong that you would yoke me with
this misery ? ...

(*Prometheus Bound*, p. 84)

จากเรื่องราวของไอโอจะเห็นว่าไม่มีความเกี่ยวข้องกับโพรมีเทอุส เรื่องของไอโอควรรวมอยู่ในตำนานเกี่ยวกับเฮราซึ่งคอยตามจัดการกับบรรดาหญิงสาวที่ซุสไปหลงรักและมีความสัมพันธ์ด้วย ในเรื่อง *Prometheus Bound* เอสคิลุสนำชะตากรรมของไอโอมารวมไว้

* ผู้วิจัยเน้นคำเพื่อให้เห็นชัดเจน

กับตำนานโพรมีทีอุสโดยให้อิโอวิงผ่านมาพบและหยุดสนทนากับโพรมีทีอุส ผู้แต่งให้ความสำคัญสำคัญกับบทบาทของตัวละครไอโอด้วยจุดประสงค์ต่างๆหลายประการ ประเด็นที่สำคัญที่สุดได้แก่ ไอโอคือตัวละครที่ตกเป็นเหยื่อความเผด็จการและใช้อำนาจในทางที่ผิดของซุสเช่นเดียวกับโพรมีทีอุส ดังจะเห็นได้จากที่ไอโอพูดกับโพรมีทีอุสในฐานะผู้ร่วมชะตากรรมเดียวกันว่า “Unlucky ones, we’re cursed;” (p. 85) ไอโอใช้ชีวิตอยู่ในบ้านเมืองของเธอจนกระทั่งซุสมาหลงรักและบังคับให้อินาคัสขับไล่เธอออกไปอยู่ที่ทุ่งหญ้าเลอเนา (Lerna) นอกเมืองจริงๆแล้วอินาคัสไม่ต้องการส่งลูกสาวของตนไปให้ซุสแต่จำเป็นต้องทำเพราะซุสขู่ที่ว่าถ้าอินาคัสไม่ทำตามที่เขาต้องการเขาจะทำลายเผ่าพันธุ์ของอินาคัสให้หมดสิ้น ชะตากรรมของไอโอแสดงให้เห็นชัดเจนว่าซุสใช้อำนาจบังคับผู้อื่นให้ทำตามที่ตนต้องการโดยไม่สนใจว่าเขาเต็มใจหรือไม่ ดังเช่นที่ไอโอเล่าให้นักร้องลูกคู่ฟังว่าอินาคัสไม่ต้องการขับไล่เธอออกจากบ้านเมืองและตัวเธอเองก็ไม่ต้องการไปเป็นภรรยาของซุส แต่ทั้งคู่จำเป็นต้องทำเพราะเกรงกลัวอำนาจเผด็จการ

Io : ...He sent me out and shut the doors behind
me, though it wasn't something either of
us wanted. But he had to do it, forced
by Zeus as by a bit that cut his mouth! ...

(*Prometheus Bound*, p. 87)

ในบทละครเรื่องนี้เอสคิลุสเสนอภาพลักษณ์ของไอโอให้เป็นผู้บริสุทธิ์ ไร้เดียงสา เธอรู้เพียงว่าต้องวิ่งไปเรื่อยๆโดยไม่สามารถหยุดพักได้ แต่ไม่รู้ว่าจุดหมายปลายทางอยู่ที่ใด ต้องเดินทางอีกยาวนานแค่ไหนและเหตุใดเธอจึงประสบชะตากรรมเช่นนี้ ความบริสุทธิ์ของไอโอช่วยสนับสนุนแก่นเรื่อง เนื่องจากเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นว่าซุสชอบใช้อำนาจในทางที่ผิดและไม่รับผิดชอบการกระทำของตน เอสคิลุสตั้งคำถามไว้อย่างชัดเจนในคำพูดของโพรมีทีอุสเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านพิจารณาว่าการที่ซุสหลงรักไอโอแล้วบังคับเอานางเป็นภรรยาทั้งๆที่นางไม่เต็มใจ อีกทั้งสาปให้นางกลายเป็นวัวเพียงเพื่อตบตาเฮรา จากนั้นก็ไม่สนใจว่านางประสบชะตากรรมอย่างไรต่อไปเป็นการใช้อำนาจในทางที่ผิดหรือไม่ และในกรณีเดียวกันนี้จะเรียกซุสว่าเป็นเผด็จการได้ไหม สมควรหรือไม่ที่ไอโอต้องทนทุกข์ทรมานเร่ร่อนไปอย่างไร้จุดหมายเพียงเพราะความงามของเธอต้องตาต้องใจซุส คำถามเหล่านี้ปรากฏอยู่ในตอนที่โพรมีทีอุสถามกลุ่มนักร้องลูกคู่ดังนี้

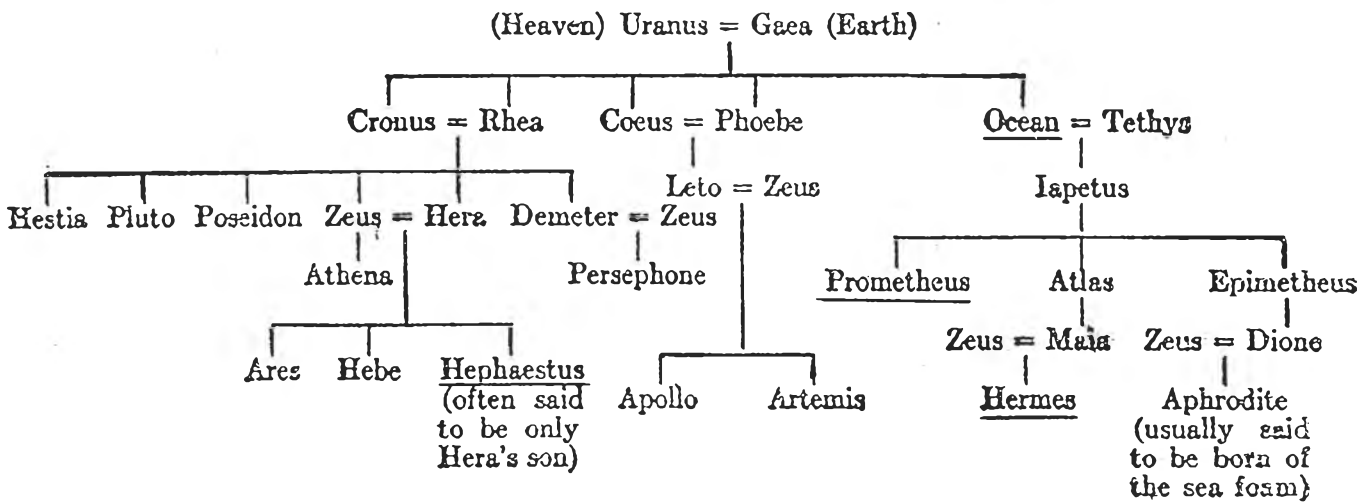
Prometheus : ...Do any of you think that this is other
 than abuse of power? Is not the king
 of gods in this - and all else, too - revealed
 a tyrants? Causing her, a mortal, just
 because she pricked his lust, to wander so? ...

(*Prometheus Bound*, p. 89)

นอกจากจะช่วยยืนยันให้เห็นถึงการใช้อำนาจตามใจชอบของซุสแล้ว ไอโอยังทำหน้าที่ตั้งคำถามเพื่อเปิดโอกาสให้โพรมีทีอุสแสดงความเป็นผู้รอบรู้และความสามารถทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้า ไอโอรู้ว่าเธอมีเวลาหยุดสนทนากับโพรมีทีอุสได้เพียงครู่เดียวตัวเหลือบก็ จะกระตุ้นให้เธอต้องวิ่งต่อไปอีก เธอจึงไม่เสียเวลาคำครวญขอความเห็นใจหรือเรียกร้อง ความยุติธรรม แต่พยายามถามคำถามมากมายเพื่อจะได้ทราบว่าจะตากรรมของเธอจะเป็น อย่างไรต่อไป คำพูดเกือบทุกประโยคของตัวละครตัวนี้จึงมีลักษณะเป็นประโยคคำถาม เริ่ม ตั้งแต่ประโยคแรกที่เราปรากฏตัวขึ้นในบทละครก็เป็นการถามคำถามแทนการกล่าวคำทัก ทายในฐานะผู้มาเยือน ไอโอปรากฏตัวเพียงฉากสั้นๆแต่ถามคำถามมากมายถึง 39 คำถาม คำถามเหล่านั้นเปิดโอกาสให้โพรมีทีอุสแสดงความเป็นผู้รู้แจ้ง เขาพยากรณ์อนาคตของไอโอว่า จะต้องเดินทางต่อไปจนสุดโลก ในที่สุดซุสจะเปลี่ยนร่างเธอให้กลับคืนสู่ร่างของมนุษย์อีกครั้ง หนึ่ง หลังจากนั้นไอโอจะให้กำเนิดโอรสชื่ออีปาฟัส (Epaphos) และก่อนที่เธอจะจากไป โพรมีทีอุสยังทำนายอีกว่าผู้ที่สืบเชื้อสายจากไอโอคือเฮอร์คิวลิสจะมาช่วยปลดปล่อยให้เขา พ้นพันธนาการ บทบาทของไอโอทำให้ภาพลักษณ์ของโพรมีทีอุสเปลี่ยนแปลงไปจากตำนาน เดิม ในตำนานกล่าวถึงโพรมีทีอุสว่าเป็นเทพที่ไม่มีบทบาทและความสำคัญมากนัก แต่ในบท ละครเรื่อง *Prometheus Bound* โพรมีทีอุสกลายมาเป็นวีรบุรุษผู้มีสติปัญญาฉลาดหลักแหลม เป็นผู้รู้แจ้งในทุกๆเรื่องและช่วยให้ผู้อื่นรู้ตามไปด้วยดังเช่นที่เขาช่วยให้ไอโอรู้ว่าอดีต ของเธอเป็นอย่างไร รวมทั้งทำนายว่าเธอจะมีชีวิตต่อไปอย่างไรในอนาคตทำให้ไอโอมีความหวังมากยิ่งขึ้น ไม่ต้องร่อนเร่แบบไม่รู้จุดหมายปลายทางอีกต่อไป ประเด็นนี้นอกจากจะทำให้ โพรมีทีอุสเป็นตัวแทนของความมีสติปัญญาแล้วยังช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงความขัดแย้ง ระหว่างการใช้สติปัญญาและการใช้กำลังหรือความรุนแรงอีกด้วย ผู้แต่งให้ข้อสังเกตว่าผู้มี กำลังและอำนาจมากมักใช้อำนาจตามใจชอบโดยไม่คิดไตร่ตรองก่อนว่าถูกต้องเหมาะสม หรือไม่ และในทางตรงกันข้ามผู้ที่มีสติปัญญาจะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงไปได้โดย ไม่จำเป็นต้องใช้กำลัง

3.1.2. แก่นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัว

แก่นเรื่องอีกประการหนึ่งซึ่งพบในเรื่อง *Prometheus Bound* คือการต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัว ในชีวิตประจำวันมนุษย์มักพบสถานการณ์ที่ต้องเลือกระหว่างหน้าที่สองประการนี้อยู่เสมอ หน้าที่ต่อครอบครัวคือการดูแลเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือ เห็นอกเห็นใจและปกป้องสมาชิกในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ญาติพี่น้องหรือเพื่อนสนิท ส่วนหน้าที่ต่อรัฐคือความซื่อสัตย์ต่อรัฐและผู้ปกครอง ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้เกิดผลสำเร็จ ในบางครั้งขณะปฏิบัติหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากชนชั้นปกครองอาจจำเป็นต้องทำร้ายญาติพี่น้องของตน ถ้าเลือกช่วยคนในครอบครัวก็就会有ความผิดต่อรัฐ ความลำบากใจจึงเกิดขึ้นได้เสมอเมื่อต้องเลือกว่าจะให้ความสำคัญกับหน้าที่ด้านใดมากกว่ากัน ในเรื่อง *Prometheus Bound* ผู้แต่งนำความสัมพันธ์ของตัวละครในตำนานมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับแก่นเรื่องนี้ ตัวละครหลายตัวในเรื่องเป็นญาติพี่น้องกัน ไม่ว่าจะเป็นเฮฟเฟสทอส ไอเซียนหรือเฮอร์เมส ส่วนซุสอยู่ในฐานะผู้ปกครองสูงสุด ความเกี่ยวข้องทางสายเลือดยุ่ระหว่างตัวละครในเรื่องเห็นได้จากแผนผังต่อไปนี้³

(แผนผังแสดงการสืบเชื้อสายของตัวละครในเทพตำนาน)

จากแผนผังจะเห็นว่าไอเซียนเป็นปู่ของโพรมีเทอุส เฮฟเฟสทอสเป็นลูกพี่ลูกน้องและเฮอร์เมสเป็นหลาน บทสนทนาของตัวละครมักอ้างถึงความเป็นเครือญาติเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่าน

³ Edith Hamilton, *Mythology*, (New York : Mentor, 1969) , p. 316.

ตระหนักถึงความลำบากใจที่ตัวละครต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อครอบครัวและหน้าที่ต่อรัฐ จากวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่องที่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เรื่อง *Prometheus Bound* เป็นเรื่องเดียวที่เน้นความเกี่ยวข้องทางสายเลือดของตัวละครในตำนาน ผู้อ่านจะพบค่านามที่แสดงความเป็นเครือญาติเช่น family kinship blood ปรากฏชัดเจนอยู่ในเรื่อง แก่นเรื่องเกี่ยวกับการเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัวศึกษาได้จากตัวละคร 3 ตัวคือเฮเฟสทอส ไอเซียนและเฮอร์เมสดังนี้

3.1.2.1. เฮเฟสทอส

เฮเฟสทอสเป็นตัวละครที่ตระหนักถึงความเป็นเครือญาติมากที่สุด เขาระลึกอยู่ตลอดเวลาว่าโพรมีเทอุสคือลูกพี่ลูกน้องของเขาและไม่ต้องการทำร้ายให้ได้รับความเจ็บปวด แต่ในขณะเดียวกันเขาก็ไม่ลืมว่าตนมีหน้าที่ต่อรัฐซึ่งในเรื่องนี้คือสวรรค์ เฮเฟสทอสรู้ว่าเขามีหน้าที่ต้องทำตามคำสั่งของซุสเพราะซุสคือผู้ปกครองสูงสุด คำพูดของซุสเป็นเหมือนกฎหมายที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม เขาจำเป็นต้องเลือกระหว่างการช่วยเหลือโพรมีเทอุสโดยยอมฝ่าฝืนคำสั่งของซุส หรือปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จแต่ต้องทรยศต่อคนในครอบครัว เห็นได้จากที่เฮเฟสทอสพูดถึงความลำบากใจของเขา

Hephaistos : ...I must still find heart to nail to

a mountainside a god whose blood's my own*...

และพูดกับเจ้าพนักงานดังนี้

Hephaistos : You forget. We're friends - and even family**

Authority : I don't forget. But order from your father

outweigh everything! Or don't they? - Well?

(*Prometheus Bound*, pp. 66-67)

เฮเฟสทอสลังเลและไม่กล้าล้ามโซ่ตีตรวนโพรมีเทอุส เขารู้สึกเศร้าใจที่จะต้องทำร้ายพี่น้องของตน แต่ในที่สุดเขาก็ลงมือล้ามโซ่โพรมีเทอุสไว้กับหน้าผาด้วยความไม่เต็มใจและสลดใจอย่าง

*. ** ผู้วิจัยเน้นคำเพื่อให้เห็นชัดเจน

ยิ่ง เฮเฟสทอสจำเป็นต้องเลือกปฏิบัติหน้าที่ต่อรัฐเพราะรู้ว่าไม่มีอำนาจใดขัดขวางคำสั่งของ ซุสอันเปรียบเหมือนกฎหมายสูงสุดได้ อีกทั้งเจ้าพนักงานที่มาด้วยก็คอยเร่งเขาตลอดเวลา และพูดว่าถ้าเฮเฟสทอสแม้แต่ส่งสารผู้ที่ซุสเกลียดชังอยู่อย่างนี้ ตัวเขาเองจะถูกลงโทษเป็นรายต่อไป บทบาทของเฮเฟสทอสในเรื่อง *Prometheus Bound* แม้จะมีไม่มากนักเพราะปรากฏตัวเพียงฉากสั้นๆ แต่ก็มีความสำคัญเนื่องจากสะท้อนให้เห็นทั้งความเผด็จการของซุสและความลำบากใจที่ต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัว

3.1.2.2. โอเชียน

โอเชียนเป็นคนแรกที่เดินทางมาเยี่ยมเยียนโพรมีทีอุสหลังถูกพันธนาการ เขาเป็นปู่ของโพรมีทีอุสและตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องเลือกระหว่างการทำหน้าที่ต่อรัฐและการช่วยเหลือญาติของตนเช่นเดียวกับเฮเฟสทอส โอเชียนพยายามทำหน้าที่ต่อครอบครัวโดยสั่งสอนให้โพรมีทีอุสรู้จักความอ่อนน้อมต่อมตนและยอมรับอำนาจเผด็จการของซุส อีกทั้งเสนอตัวว่าจะไปขอร้องให้ซุสปลดปล่อยโพรมีทีอุส แต่โพรมีทีอุสมีความหยิ่งในตนเองและไม่ยอมรับความช่วยเหลือใดๆเพราะเขาเกรงว่าโอเชียนจะถูกลงโทษไปด้วย โอเชียนอ้างถึงความเกี่ยวข้องทางสายเลือดระหว่างเขากับโพรมีทีอุสว่าเป็นสาเหตุให้เขาต้องเดินทางมาเยี่ยมเพื่อรับรู้ความทุกข์ทรมานของโพรมีทีอุสดังนี้

Ocean : ...As you know now, I feel the pain of your
misfortune, too. Of course, our kinship's * cause
enough to urge my coming here...

(*Prometheus Bound*, p. 75)

โอเชียนรู้สึกสงสารและเห็นใจในชะตากรรมของโพรมีทีอุส แต่เมื่อจำเป็นต้องเลือกระหว่างความสัมพันธ์ของปู่กับหลานและหน้าที่ต่อรัฐ โอเชียนก็ตัดสินใจเลือกได้โดยไม่ลังเล ทั้งนี้เพราะเขาเป็นคนรุ่นเก่าซึ่งยอมรับกฎเกณฑ์การปกครองในสวรรค์และถือว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของระบบการปกครองนั้น แม้ว่าเขาจะตระหนักถึงความผูกพันทางสายเลือด แต่ความ

* ผู้วิจัยเน้นคำเพื่อให้เห็นชัดเจน

เชื่อมั่นและยอมรับอำนาจของผู้ปกครองทำให้เขาแยกแยะได้ระหว่างความสัมพันธ์ในครอบครัวและหน้าที่ต่อรัฐ ไม่ว่าจะใครจะขึ้นมาเป็นอำนาจ โอิเซียนก็ยอมรับได้ทั้งสิ้น และในเมื่อซุสกำลังมีอำนาจอยู่ในขณะนั้น เขาก็ยอมเชื่อฟังซุสแม้จะรู้ว่าซุสใช้อำนาจในทางที่ผิด โอิเซียนสงสารและต้องการช่วยเหลือโพรมีทิวส แต่วิธีช่วยเหลือก็คือพยายามสั่งสอนให้โพรมีทิวสลดความแข็งกร้าวลงและยอมรับอำนาจเผด็จการของซุสเช่นเดียวกับเขา โอิเซียนตัดสินใจเลือกโดยไม่ลำบากใจมากนักเพราะเขาถือว่าหน้าที่ต่อรัฐมีความสำคัญสูงสุด เหนือกว่าหน้าที่ต่อครอบครัวหรือความผูกพันทางสายเลือด ดังนั้นเขาจึงเป็นตัวอย่างของผู้ที่ยอมรับความเปลี่ยนแปลงและรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ ทำให้เขามีชีวิตอยู่ได้อย่างไม่เดือดร้อน โอิเซียนต้องการให้คนอื่นเป็นเหมือนเขาด้วยดังเช่นที่เขาพยายามบอกให้โพรมีทิวสยอมลดอุดมคติและมีชีวิตอยู่กับความเป็นจริง รวมทั้งยอมรับอำนาจของซุสซึ่งเป็นผู้ปกครองสูงสุดในขณะนั้น เพื่อที่จะได้ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานอีกต่อไป

Ocean : ...be realistic! Know yourself for what

you are, and you will see you're out of step.

A new king rules, you know, and one who may -

however high above us is his throne - ...

(*Prometheus Bound*, p. 76)

3.1.2.3.เฮอร์เมส

เฮอร์เมสคือเทพผู้นำสารของซุส เขาเป็นตัวละครที่ให้ความสำคัญกับการเป็นเครื่องญาติน้อยที่สุด ตอนแรกๆที่ปรากฏตัวในเรื่องเฮอร์เมสยังเห็นใจโพรมีทิวสอยู่บ้างและพยายามทำหน้าที่ต่อครอบครัวโดยพูดให้โพรมีทิวสลดความดีอันสูง แต่เมื่อพูดแล้วโพรมีทิวสไม่ยอมทำตาม กลับทำทนายซุสมากยิ่งขึ้น อีกทั้งเห็นว่ามีแนวคิดขัดแย้งกันอย่างชัดเจน ต่างคนต่างคิดกันไปคนละทางทำให้ไม่สามารถสนทนากันด้วยดีได้ เฮอร์เมสจึงไม่คำนึงถึงหน้าที่ต่อครอบครัวอีกต่อไป เขายึดถือหน้าที่ต่อรัฐเป็นหลักและต้องการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากซุสให้สำเร็จ บทสนทนาระหว่างโพรมีทิวสกับเฮอร์เมสแสดงให้เห็นแนวคิด 2 ด้านที่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจน เฮอร์เมสเป็นตัวแทนของชนชั้นปกครองในขณะที่โพรมีทิวสเป็นตัวแทนของพวกนักปฏิวัติ ทั้งคู่มีความเชื่อต่างกัันดังนี้

เฮอร์เมส	โพรมีทีอุส
1. การต่อต้านจะนำมาซึ่งความหายนะ	1. การไม่ต่อต้านคือการตกเป็นทาส
2. ความเที่ยงธรรมจะคงอยู่ได้ถ้าไม่มีการขัดขวางอย่างดื้อรั้น	2. ความเที่ยงธรรมต้องถูกสร้างขึ้นมาใหม่เป็นระยะๆ เพราะถ้าไม่มีการปรับปรุงแก้ไขเลย ความยุติธรรมจะเข้าครอบงำ
3. คนบ้าเท่านั้นที่กล้าละเมิดคำสั่งของผู้ปกครองรัฐ	3. การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ปกครองสูงสุดในรัฐคือการกระทำแบบเด็กๆ

แนวคิดที่ขัดแย้งกันทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเฮอร์เมสกับโพรมีทีอุสมีลักษณะเป็นศัตรูกันมากกว่าจะเป็นตากับหลาน* เฮอร์เมสเลือกทำตามคำสั่งของซุสโดยละทิ้งความผูกพันทางสายเลือดเพราะไม่พอใจที่โพรมีทีอุสกล้าขัดคำสั่งของซุส เขาเชื่อมั่นและยอมรับซุสเช่นเดียวกับไอเซียน แต่แตกต่างกันที่ไอเซียนเชื่อฟังซุสเพราะเขาเป็นผู้ปกครองสูงสุดในรัฐ ไอเซียนยอมรับตำแหน่งของซุส ในขณะที่เฮอร์เมสเชื่อมั่นในตัวซุสเพราะซุสคือเทพที่มีอำนาจมากที่สุดในบรรดาเทพทั้งปวง เขาจึงไม่ได้พยายามพูดให้โพรมีทีอุสยอมรับซุสในฐานะผู้ปกครองรัฐแต่ต้องการให้เกรงกลัวอำนาจอันไร้ขีดจำกัดของซุส ดังจะเห็นตัวอย่างจากตอนที่เฮอร์เมสบอกล่วงหน้าถึงชะตากรรมของโพรมีทีอุสและยืนยันว่าสิ่งที่เขาพูดจะเกิดขึ้นจริงเพราะซุสได้ทำนายไว้แล้วดังนี้

Hermes : ...It's true. For Zeus
can't lie. Whatever *he* predicts will fall
out so ; his every word! So, watch out for
yourself ! Just think it over ...

(*Prometheus Bound*, p. 99)

* ดูจากแผนผังในหน้า 58 เฮอร์เมสเป็นบุตรของมาเอีย (Maia) ซึ่งเป็นลูกสาวของแอตลาส (Atlas) และแอตลาสเป็นน้องชายของโพรมีทีอุส ดังนั้นเฮอร์เมสจึงเป็นหลาน ส่วนโพรมีทีอุสเป็นตา

จากตัวละคร 3 ตัวที่กล่าวมาจะเห็นว่าทั้งเฮเฟสทอส โอเชียนและเฮอร์เมสต่างก็ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัว ไม่มีใครต้องการเห็นญาติของตนทุกข์ทรมาน แต่ในที่สุดตัวละครทั้ง 3 ตัวก็ตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามคำสั่งของซุสทั้งด้วยความเต็มใจและไม่เต็มใจ ทั้งนี้อาจตีความได้ว่าการที่ตัวละครในเรื่องยอมละทิ้งความสัมพันธ์ในครอบครัวเพียงเพราะเกรงกลัวอำนาจของชนชั้นปกครองนั้น สะท้อนให้เห็นความเสื่อมโทรมทางจิตใจและความโหดร้ายที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกัน การศึกษาแก่นเรื่องในบทละครเรื่อง *Prometheus Bound* ทั้งแก่นเรื่องความมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครองและแก่นเรื่องเกี่ยวกับการต้องเลือกระหว่างหน้าที่ต่อรัฐและครอบครัวแสดงให้เห็นว่าตำนานโพรมีทีอุสในบทละครเรื่องนี้มีรายละเอียดหลายอย่างแตกต่างไปจากตำนานเดิม ได้แก่การเปลี่ยนแปลงให้โพรมีทีอุสมีลักษณะเป็นวีรบุรุษมากยิ่งขึ้น เน้นย้ำภาพลักษณ์ของซุสในด้านลบและให้ความสำคัญกับความเป็นเครือญาติของตัวละคร ความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ต่างก็มีจุดประสงค์และมีส่วนช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นทั้งสิ้น

3.2. *Prometheus Unbound*

บทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* ของเชลลีย์เป็นวรรณกรรมซึ่งมีความละเอียดงดงามทั้งทางเนื้อหาและวรรณศิลป์ ผู้แต่งสอดแทรกเนื้อหาทั้งที่เกี่ยวข้องกับปรัชญา การเมืองและจริยธรรมไว้ในเรื่องโดยสะท้อนผ่านคำประพันธ์ร้อยกรองที่ซาบซึ้งกินใจ อีกทั้งใช้โวหารภาพพจน์มากมายเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านมีอารมณ์คล้อยตามไปกับตัวละคร บทละครเรื่องนี้จึงเป็นผลงานซึ่งเชลลีย์นำประเด็นที่เคร่งเครียดเช่นปรัชญาและการเมืองมาผสมผสานกับเรื่องของอารมณ์ความรู้สึกได้อย่างลงตัวดังที่เดสมอนด์ (Desmond) วิจารณ์วรรณกรรมเรื่อง *Prometheus Unbound* ไว้ดังต่อไปนี้

In *Prometheus Unbound* Shelley succeeds
in working his moral, political and philosophical
ideals into a well - knit poetic theme.⁴

⁴ Desmond, King - Hele, *Shelley : His thought and work*, (London : Macmillan, 1960), p.208.

ในเรื่อง *Prometheus Unbound* นั้นโพรมิทีอุสยังคงเป็นตัวแทนของผู้ไม่ยอมพ่ายแพ้ แก่อำนาจเผด็จการ มีความเข้มแข็งอดทน เขาไม่ยอมเปิดเผยความลับว่าอำนาจของซุสจะหมดลงเมื่อใดและยืนยันจะอดทนจนถึงที่สุดเช่นเดียวกับในเรื่อง *Prometheus Bound* ของ เอสคิลุส อย่างไรก็ตามแก่นเรื่องสำคัญในเรื่อง *Prometheus Unbound* ไม่ได้อยู่ที่การใช้อำนาจในทางที่ผิดและความหลงมัวเมาในอำนาจซึ่งเพิ่งได้รับของชนชั้นปกครองเหมือนในบทละครของเอสคิลุส แก่นเรื่องหลักของเรื่อง *Prometheus Unbound* คือความรักและการให้อภัยระหว่างมวลมนุษยชาติซึ่งเฮลลีย์เชื่อว่าเป็นหนทางเดียวที่จะช่วยแก้ไขปัญหาทุกอย่างได้⁵ ดังนั้นเขาจึงไม่ได้เน้นบรรยายถึงการใช้อำนาจเผด็จการของซุสเหมือนในเรื่องแรก แต่มุ่งแสดงให้เห็นจิตใจที่ดั่งาม การรู้จักให้อภัยและความรักที่โพรมิทีอุสมีให้ผู้อื่น โพรมิทีอุสในเรื่อง *Prometheus Unbound* ยังคงมีจิตใจเข้มแข็ง ไม่ยอมพ่ายแพ้ แต่ในขณะเดียวกันเขาก็มีความอ่อนโยนและไม่คิดโกรธแค้นซุสอีกต่อไป ลักษณะนิสัยของโพรมิทีอุสจึงไม่ก้าวร้าวเหมือนในเรื่อง *Prometheus Bound* นอกจากนั้นภาพลักษณ์ของซุสในเรื่องนี้ก็ไม่ไซ่จอมเผด็จการผู้นำเกรงขาม เมื่อแรกปรากฏตัวในองก์ที่ 3 ซุสยังแสดงความมีอำนาจของตนโดยประกาศว่า “I am omnipotent” (p. 258) แต่แล้วเมื่อเดโมโอรกอนเข้ามาในฉาก ซุสก็รู้ทันทีว่าอำนาจของเขากำลังจะหมดลงแล้ว เขาแสดงความหวาดกลัวจนถึงกับยอมละทิ้งศักดิ์ศรีทั้งหมดและอ่อนวอนขอร้องให้เดโมโอรกอนปล่อยเขาไป ภาพที่ร่างของซุสผู้เคยเป็นใหญ่เหนือเทพทั้งปวงร่วงลงไปยังได้พื้นโลกสะท้อนให้เห็นแก่นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่ง นั่นคือความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งต่างๆ ทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะซุสจะมีอำนาจยิ่งใหญ่เพียงไร อำนาจนั้นก็มิวันหมดสิ้นไปในที่สุด แก่นเรื่องหลักทั้ง 2 ประการได้แก่ความรักและความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งส่งผลให้เฮลลีย์นำตำนานโพรมิทีอุสมาใช้โดยปรับเปลี่ยนรายละเอียดหลายประการให้แตกต่างไปจากทั้งตำนานเดิมและเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุส ผู้แต่งเปลี่ยนทั้งโครงเรื่อง ลักษณะอุปนิสัยของซุสและโพรมิทีอุส รวมทั้งสร้างตัวละครขึ้นใหม่ได้แก่เอเซียและเดโมโอรกอน ดังนั้นการวิเคราะห์จากแก่นเรื่องทั้งสองประการคือแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักและความไม่แน่นอนของสรรพสิ่งจะทำให้เข้าใจได้ว่าโครงเรื่องและตัวละครที่เฮลลีย์แต่งขึ้นใหม่นั้นสอดคล้องกับแก่นเรื่องหรือไม่และช่วยให้ผู้อ่านตระหนักถึงแนวคิดซึ่งผู้แต่งต้องการนำเสนอได้ชัดเจนเพียงไร ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงแยกพิจารณาแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักและแก่นเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของทุกสรรพสิ่ง

⁵ Ibid., p. 198.

ตามลำดับดังต่อไปนี้

3.2.1. แก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก

การมีความรักให้กันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทนเป็นอุดมคติที่เชลลีย์คาดหวังให้เกิดขึ้นในใจของมนุษย์ทุกคน เขาให้ความสำคัญกับแก่นเรื่องนี้มาก ดังจะสังเกตได้จากที่มีคำว่า “love” ปรากฏอยู่ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องรวมทั้งสิ้นถึง 89 แห่ง แก่นเรื่องความรักในบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* มีความสำคัญทั้งต่อผลงานเล่มต่อมาของเชลลีย์เองและต่อนักเขียนรุ่นหลังซึ่งแต่งวรรณกรรมตามแนวทางของเขา เนื่องจากบทละครเรื่องนี้ช่วยปูพื้นฐานให้ผู้อ่านทราบว่าเชลลีย์มีทัศนคติเกี่ยวกับความรักอย่างไรและการมีความรักให้กันจำเป็นต่อวิถีชีวิตมนุษย์มากเพียงไร ดังที่วอร์ด (Ward) และวัลเลอร์ (Waller) กล่าวถึงความสำคัญของแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักในบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* ไว้ดังนี้

...this story offered an opening for the doctrine, yet more intimately Shelleyan, of love* as the central principle of things and the key to the ideal future of humanity...⁶

ความรักที่เชลลีย์กล่าวถึงในบทละครเรื่องนี้มิใช่เพียงความรักระหว่างชายหญิง ผู้แต่งพูดถึงความรักในความหมายที่ลึกซึ้งและยิ่งใหญ่กว่านั้นด้วย นั่นคือความรักแบบที่พระเยซูคริสต์มีต่อมวลมนุษย์ เป็นความรักซึ่งพร้อมจะเสียสละโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน การกล่าวในลักษณะเช่นนี้ทำให้ทราบว่าความรักในทัศนคติของเชลลีย์มีความหมายกว้างมาก เพราะนอกจากจะหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนแล้วยังรวมไปถึงความรักระหว่างมวลมนุษยชาติอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงตำนานให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องความรักในวรรณกรรมเรื่องนี้สามารถวิเคราะห์ได้จากบทบาทและลักษณะนิสัยของตัวละครซึ่งแตกต่างไปจากตำนานเดิมได้แก่การสร้างตัวละครเอเซีย ลักษณะนิสัยของโพรมีเทอุสซึ่งได้รับอิทธิพลจากพระเยซูคริสต์และหน้าที่ของนกอินทรีโดยวิเคราะห์ที่ละประเด็นดังนี้

* ผู้วิจัยเน้นคำเพื่อให้เห็นชัดเจน

⁶ A.W. Ward and A.R. Waller, editors, *The Cambridge history of English literature*, Vol. 12 (London : Cambridge University Press, 1953), p.64.

3.2.1.1. การสร้างตัวละครเอเซีย

เอเซียเป็นตัวละครที่เชลลีย์สร้างขึ้นใหม่ ไม่ปรากฏในตำนานเดิมหรือวรรณกรรมเล่มใดมาก่อนว่าเป็นภรรยาของโพรมิทิวส ตำนานเดิมไม่ได้กล่าวถึงเลยว่าโพรมิทิวสมีภรรยา ต่อมาเมื่อเฮสิออดนำตำนานนี้มาแต่งเรื่อง *The Theogony* จึงระบุว่าโพรมิทิวสแต่งงานกับโพรโนเชีย (Pronoia) และมีบุตรธิดา 2 คนคือดิวเคเลียนกับไพร์ราห์อันเป็นที่มาของการสร้างมนุษย์หลังจากเกิดน้ำท่วมโลก⁷ ส่วนในเรื่อง *Prometheus Bound* เฮสิคิลุสบอกว่าภรรยาของโพรมิทิวสคือเฮสิโอนเ(Hesionē)ซึ่งเป็นหนึ่งในเหล่าเทพธิดาแห่งท้องทะเล สำหรับเรื่อง *Prometheus Unbound* เชลลีย์สร้างตัวละครเอเซียขึ้นใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องโดยตรง เอเซียเป็นตัวแทนของความรัก ความมีชีวิตชีวา อีกทั้งเป็นตัวอย่างของภรรยาที่ยังคงซื่อสัตย์ต่อสามีถึงแม้ว่าจะอยู่ห่างไกลกันและเฝ้ารอคอยด้วยความอดทนโดยจะเห็นได้จากที่แพนเทีย (Panthea) พุดถึงเอเซียให้โพรมิทิวสฟังดังนี้

Panthea : Hast thou forgotten one who watches thee
 The cold dark night, and never sleeps but when
 The shadow of thy spirit falls on her?

(*Prometheus Unbound*, p. 239)

ผู้แต่งสร้างตัวละครเอเซียเพื่อให้เป็นตัวแทนความรักระหว่างชายหญิงซึ่งเป็นความรักในระดับพื้นฐานที่ช่วยให้มนุษย์ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีกำลังใจต่อสู้กับอุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ความรักระหว่างเอเซียและโพรมิทิวสไม่ใช่ความหลงใหลชั่วขณะ แต่เป็นความรักซึ่งประกอบด้วยความเสียสละ ความเห็นอกเห็นใจและความปรารถนาให้คนที่ตนรักเป็นสุข ผู้แต่งสะท้อนแก่นเรื่องความรักโดยอ้างถึงเอเซียตั้งแต่ตอนท้ายขององก์ที่ 1 ซึ่งเหล่าทนต์เทวีมาบอกโพรมิทิวสว่าไฟและความรู้ต่างๆที่เขามอบให้มนุษย์ไปนั้นไม่ได้ช่วยให้มนุษย์เจริญก้าวหน้าหรือมีอารยธรรมมากขึ้นอย่างที่เขาคาดหวัง แต่มนุษย์บางกลุ่มกลับนำไปใช้เพื่อประหารประหาร แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นกัน โพรมิทิวสฟังแล้วก็รู้สึกผิดหวังและหมดกำลังใจ เพราะไม่รู้ว่าเขาจะทนทุกข์ทรมานต่อไปเพื่ออะไร แต่เมื่อเขานึกถึงเอเซียและความรักที่ทั้งคู่มีต่อกัน โพรมิทิวสก็กลับเข้มแข็งและมีกำลังใจอดทนต่อไปเพราะตระหนักว่าความรักจะช่วยให้

⁷ Victor Ehrenberg, *Man, state and deity*, (London : Methuen, 1974), p.37.

สถานการณ์ที่เลวร้ายดีขึ้นได้ในอนาคต โพรมีทิวสกล่าวถึงเอเชียว่าเป็นเหมือนเหล้าองุ่นชั้นดี
ที่ช่วยต่อชีวิตให้ผู้ซึ่งกำลังหิวกระหาย

Prometheus :

...and yet I feel

Most vain all hope but love*; and thou art far,

Asia ! **who, when my being overflowed,

Wert like a golden chalice to bright wine

Which else had sunk into the thirsty dust...

(*Prometheus Unbound*, p. 239)

เมื่อโพรมีทิวสระลึกถึงเอเชียซึ่งกำลังรยคอยเขาอยู่ จิตใจของเขาก็เข้มแข็งขึ้นจนถึงกับ
ประกาศออกมาดังนี้ “Be what it is my destiny to be ... Heaven can torment no
more.” (p. 239) เหตุการณ์ในตอนนี้อสอดคล้องกับแก่นเรื่องที่ว่าความรักเป็นสิ่งช่วยหล่อเลี้ยง
จิตใจมนุษย์ให้อดทนต่ออุปสรรคต่างๆและเป็นทางออกให้กับปัญหาทุกปัญหาได้

นอกจากนั้นปัจจัยที่ช่วยสนับสนุนให้เชื่อได้ว่าผู้แต่งมีเจตนาจะให้เอเชียเป็นตัวแทน
ของความรักคือตอนที่เล่าถึงกำเนิดของเอเชีย เซลลีสย์กล่าวว่าเอเชียผุดขึ้นมาจากเปลือกหอย
ซึ่งลอยอยู่เหนือพื้นน้ำท่ามกลางหมู่เกาะในทะเลเออีเจียน (*Ægean*) เหตุการณ์ในตอนนี
สอดคล้องกับกำเนิดของอโฟรไดท์ (Aphrodite) เทพธิดาแห่งความรักและความงามผู้ซึ่งตาม
ตำนานเล่าว่าถือกำเนิดจากท้องทะเลเช่นกัน แต่อโฟรไดท์ผุดขึ้นจากฟองอากาศในทะเล
เมดิเตอร์เรเนียน⁸ การที่เซลลีสย์สร้างให้เอเชียมีกำเนิดคล้ายคลึงกับเทพธิดาแห่งความรักน่าจะ
จะสนับสนุนให้เชื่อได้ว่าผู้แต่งเจตนาจะให้เอเชียเป็นตัวแทนของความรักซึ่งเป็นแก่นเรื่องหลัก
ในวรรณกรรม เขาบรรยายถึงกำเนิดของเอเชียผ่านคำพูดของแพนเทีย

* · ** ผู้วิจัยเน้นคำเพื่อให้เห็นชัดเจน

⁸ Edith Hamilton, *Mythology*, p, 32. แต่ก็มีบางตำนานกล่าวแตกต่างกันไปว่า
อโฟรไดท์ผุดขึ้นจากเปลือกหอย และได้มีจิตรกรนำตำนานนี้ไปวาดเป็นภาพเขียนซึ่งมีชื่อเสียง
เป็นที่รู้จักแพร่หลายได้แก่ภาพเขียนของ Botticelli

Panthea : ...thou didst stand
 Within a veined shell which floated on
 Over the calm floor of the crystal sea
 Among the *Ægean* isles, and by the shores
 Which bear thy name; love, ...

(*Prometheus Unbound*, p. 256)

ข้อมูลที่ว่าเอเซียเป็นภรรยาของโพรมีทีอุสในบทละครของเชลลีย์มีอิทธิพลต่อนักเขียนซึ่งนำตำนานนี้มาใช้ในสมัยต่อมาได้แก่องเดร ซีด เรื่องเล่าเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ของซีดก็ระบุว่าเอเซียกับโพรมีทีอุสเป็นคู่รักกันและอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขจนกระทั่งโพรมีทีอุสตัดสินใจช่วยเหลือมนุษย์และต้องไปรับการลงโทษอยู่เพียงลำพัง

บทบาทของตัวละครเอเซียในเรื่อง *Prometheus Unbound* เป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้แต่งเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องและทำให้ตำนานโพรมีทีอุสในบทละครของเชลลีย์มีลักษณะแตกต่างไปจากตำนานเดิม เชลลีย์เพิ่มตัวละครเอเซียด้วยจุดประสงค์คล้ายคลึงกับที่เอสคิลุสนำเรื่องราวของไอโอมาสผสมผสานเข้ากับตำนานโพรมีทีอุส นั่นคือทั้งเอเซียและไอโอมิบทบาทสำคัญในการสะท้อนให้เห็นแก่นเรื่องที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ ชะตากรรมของไอโอมิในเรื่อง *Prometheus Bound* สะท้อนให้เห็นความอยุติธรรมและการใช้อำนาจในทางที่ผิดของซุส แต่เมื่อเชลลีย์แต่งเรื่อง *Prometheus Unbound* แก่นเรื่องไม่ได้อยู่ที่การใช้อำนาจของชนชั้นปกครอง ไอโอมิจึงไม่ได้รับการกล่าวถึงในบทละครของเชลลีย์ เขาสร้างตัวละครเอเซียขึ้นมาแทนเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่กำหนดขึ้นใหม่แต่ก็มีจุดประสงค์เช่นเดิมคือใช้สนับสนุนแก่นเรื่องนั่นเอง

3.2.1.2. การนำองค์ประกอบในธรรมชาติมาใช้เป็นตัวละคร

องค์ประกอบในธรรมชาติที่เชลลีย์นำมาใช้เป็นตัวละครได้แก่พื้นดิน ดวงอาทิตย์และดวงจันทร์ ตัวละครเหล่านี้ปรากฏตัวในองก์ที่ 4 ซึ่งเป็นเหตุการณ์หลังจากอำนาจของซุสหมดสิ้นลง ความเลวร้ายต่างๆสูญสิ้นไปจากโลกมนุษย์ คงเหลือเพียงความรักและความดีงามเท่านั้น เชลลีย์นำองค์ประกอบในธรรมชาติมาใช้เป็นตัวละครเพื่อแสดงให้เห็นบรรยากาศการเฉลิมฉลองและความสุขในโลกใหม่โดยบรรยายภาพการแต่งงานระหว่างสิ่งต่างๆในธรรมชาติ เช่นโลกกับดวงจันทร์ ภาพการแต่งงานเช่นนี้ไม่เพียงช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรัก

แต่ยังแสดงถึงแนวคิดของเชลลีย์เรื่องความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบต่างๆ ในธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นทะเล พื้นดิน ท้องฟ้า ดวงอาทิตย์ โลกหรือดวงจันทร์ สิ่งต่างๆเหล่านี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ต้องพึ่งพาอาศัยกันและไม่สามารถแยกออกเป็นส่วนย่อยๆได้ ผู้แต่งยืนยันแนวคิดนี้โดยนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ที่ใช้อธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติมาสอดแทรกไว้ในเรื่อง เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ทำให้ภาพพจน์ที่เชลลีย์สร้างขึ้นมามีความเป็นไปได้ ไม่ใช่เพียงเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดคุณค่าทางวรรณศิลป์ ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือตอนที่ผู้แต่งบรรยายภาพการแต่งงานระหว่างโลกกับดวงจันทร์โดยเปรียบเทียบดวงจันทร์ว่าเป็นเหมือนเจ้าสาวที่เฝ้ามองตามเจ้าบ่าวของเธอไปทุกหนทุกแห่งเพราะมีความรักเป็นแรงผลักดัน เชลลีย์นำทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์เรื่องแรงดึงดูดของโลกมาอธิบายความเปรียบเทียบนี้ว่าโลกมีแรงดึงดูดที่เป็นเหมือนสนามแม่เหล็ก แรงดึงดูดทำให้ดวงจันทร์ต้องหมุนรอบโลกอยู่ตลอดเวลา ผู้แต่งบรรยายภาพการแต่งงานระหว่างโลกกับดวงจันทร์โดยให้ดวงจันทร์เป็นเจ้าสาวและโลกเป็นเจ้าบ่าวดังนี้

The Moon : ...Magnet-like of lovers' eyes;
 I, a most enamoured maiden
 Whose weak brain is overladen
 With the pleasure of her love,
 Maniac - like around thee move
 Gazing, an insatiate bride,*
 on thy form from every side ...

(*Prometheus Unbound*, p. 285)

3.2.1.3.ความรักแบบเสียสละและให้อภัยของโพรมิทีอุส

ลักษณะอุปนิสัยของโพรมิทีอุสในเรื่อง *Prometheus Unbound* สะท้อนแก่นเรื่องความรักในระดับที่เป็นคุณธรรมอันสูงส่ง เป็นความรักแบบพร้อมจะเสียสละและให้อภัย

* ผู้วิจัยเน้นคำเพื่อให้เห็นชัดเจน

โพรมีเทอุสในบทละครของเชลลีย์ได้รับอิทธิพลโดยตรงจากลักษณะของพระเยซูคริสต์ ผู้ที่เคยศึกษาประวัติของเชลลีย์จะทราบว่าเขานักปฏิวัติต่อต้านกฎเกณฑ์และสถาบันต่างๆ ในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันศาสนาต่างๆ ที่เขาถือกำเนิดในครอบครัวขุนนางที่เป็นพวกอนุรักษนิยม⁹ ในวัยหนุ่มเชลลีย์ปฏิเสธศาสนาและพระเจ้าโดยสิ้นเชิง เขาไม่ยอมปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของศาสนาและเคยเขียนบทความเรื่อง *The Necessity of Atheism* จนเป็นเหตุให้ต้องถูกไล่ออกจากมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด (Oxford) ต่อมาเมื่อมีอายุมากขึ้นเชลลีย์ได้ศึกษาคัมภีร์ไบเบิลและเกิดศรัทธาในพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของและคำสอนของพระองค์ แต่อย่างไรก็ตามความเกลียดชังและการต่อต้านสถาบันศาสนายังคงอยู่ในใจเขาอย่างเต็มเปี่ยม เชลลีย์ยกย่องความรักและเสียสละของพระเยซูคริสต์ว่าเป็นความรักที่แท้จริง เขาคาดหวังให้มนุษย์ทุกคนมอบความรักที่บริสุทธิ์ให้แก่กันและนำประเด็นนี้มาเป็นแก่นเรื่องในงานเขียนของเขา เจ.อาร์.วัตสันกล่าวว่าไว้ว่าคัมภีร์ไบเบิลมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อแนวความคิดของเชลลีย์และชีวิตของพระเยซูคริสต์ก็เป็นตัวอย่างของความรักในอุดมคติของเขาด้วยดังนี้

The most powerful influences on his thinking were the New Testament and Plato. Although he was a good hater of churches and priests... he found in the life of Jesus Christ an example of love and of suffering at the hands of tyrants; ...¹⁰

เชลลีย์แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาในองค์พระเยซูคริสต์และความรักที่พระองค์มีต่อมวลมนุษยชาติไว้อย่างชัดเจนในบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* โพรมีเทอุสในเรื่องนี้รับอิทธิพลจากองค์พระเยซูคริสต์ เขาก็มีลักษณะนิสัยแตกต่างไปจากโพรมีเทอุสในบทละครของเอสคิลลุส ลักษณะเด่นของโพรมีเทอุสในเรื่อง *Prometheus Bound* คือความเข้มแข็ง อดทน ไม่หวาดกลัวอำนาจของซุส ส่วนโพรมีเทอุสในเรื่อง *Prometheus Unbound* ผู้แต่งเน้นย้ำให้

⁹ M.H. Abrams, editor, *The Norton anthology of English literature*, fifth edition. (London : W.W. Norton, 1987), p. 1716.

¹⁰ J.R. Watson, *English poetry of the romantic period* (London : Longman, 1992), p. 301.

เห็นจิตใจที่ดั่งงาม เต็มเปี่ยมไปด้วยความรักและพร้อมจะให้อภัยผู้อื่นเสมอ ไม่เว้นแม้แต่ศัตรูของตน สภาพที่ร่างกายของโพรมีทีอุสถูกพันธนาการติดอยู่กับหน้าผาบบริเวณยอดเขาคอเคซัส ไม่แตกต่างไปจากภาพที่พระเยซูถูกตรึงกางเขน ผู้แต่งเจตนาให้อ่านนึกถึงพระเยซูคริสต์ ผ่านการมองตัวละครโพรมีทีอุส เขาจึงบรรยายภาพโพรมีทีอุสโดยเชื่อมโยงเข้ากับการถูกตรึงกางเขนของพระเยซู เห็นได้ชัดเจนจากคำพูดของแพนเทีย

Panthea : A woeful sight : a youth

With patient looks nailed to a crucifix.

(*Prometheus Unbound*, p. 233)

รวมทั้งคำพูดของเหล่าทักทวาทวีที่แสดงให้เห็นลักษณะร่วมของโพรมีทีอุสและพระเยซูคริสต์ ว่าต่างก็รักและปรารถนาดีกับมนุษย์มากจนถึงกับยอมเอาชีวิตของตนเองเข้าแลก ยอมทนทุกข์ทรมานแสนสาหัสเพื่อความอยู่รอดของมนุษยชาติแต่มนุษย์กลับไม่เห็นค่าของความปรารถนาดีนั้น

Fury : Behold an emblem : those who do endure

Deep wrongs for man, and scorn and chains, but heap

Thousandfold torment on themselves and him.

(*Prometheus Unbound*, p. 233)

นอกเหนือจากสภาพร่างกายที่ถูกพันธนาการ จิตใจโพรมีทีอุสก็เต็มไปด้วยความรักและการให้อภัยเช่นเดียวกับพระเยซูคริสต์ ในตอนเปิดเรื่องโพรมีทีอุสนึกถึงคำพูดที่เขาสาปแช่งซุสตลอดเวลา 3,000 ปีที่ผ่านมา โพรมีทีอุสในบทละครของเชลลีย์มีจิตใจสงบและเยือกเย็นลงแล้ว เขาไม่คิดโกรธแค้นและไม่สาปแช่งซุสอีกต่อไปเห็นได้จากคำพูดต่อไปนี้

Prometheus : ...I hate no more,

As then ere misery made me wise. The curse

Once, breathed on thee I would recall ...

(*Prometheus Unbound*, p. 218)

ยิ่งไปกว่านั้นเขายังให้อภัยและรู้สึกสงสารซุสเพราะทราบว่าอำนาจของซุสกำลังจะหมดไปในไม่ช้า โพรมีทีอูสเหมือนกับพระเยซูคริสต์ตรงที่เขามีจิตใจเมตตากรุณา มีความรักและปรารถนาดีต่อทุกชีวิต ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นมนุษย์เท่านั้น ซึ่งแสดงให้เห็นทัศนคติของเชลลีย์ว่า การมีความรักให้เฉพาะสามีหรือภรรยาของตนไม่เพียงพอที่จะสร้างให้โลกมนุษย์สงบสุขและเป็นโลกที่สวยงามอย่างแท้จริง มนุษย์ควรมีความรักให้กันและเผื่อแผ่ไปยังสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะคำพูดของโพรมีทีอูสที่ว่า “I wish no living thing to suffer pain.” (p.225) นอกจากนั้นเมื่อเหล่าทนต์เทวีมาแจ้งข่าวโดยมีเจตนาเยาะเย้ยว่ามนุษย์นำไฟและความรู้ที่โพรมีทีอูสมอบให้ไปใช้ในทางที่ผิด อีกทั้งไม่รู้สักสำนึกถึงบุญคุณของเขาเลย แม้โพรมีทีอูสจะผิดหวังและเสียใจกับข่าวที่ได้รับ เขาก็ยังคงรักและให้อภัยมนุษย์ เหล่าทนต์เทวีจึงหมดความพยายามและจากไปด้วยความโกรธเพราะไม่ว่าจะพูดอย่างไรก็ไม่อาจโน้มน้าวให้โพรมีทีอูสเกลียดชังหรือเลิกสงสารเห็นใจมนุษย์ได้ ความรักแบบเสียสละและรู้จักให้อภัยเป็นความรักในระดับที่สูงกว่าและเกิดขึ้นได้ยากกว่าความรักระหว่างชายหญิง แต่ถ้ามนุษย์พัฒนาจิตใจให้มีความรักเช่นนี้ได้ โลกมนุษย์ก็จะเป็นโลกที่สวยงามและสงบสุขสมดังเจตนาของโพรมีทีอูสและพระเยซูคริสต์

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าเชลลีย์จะศรัทธาในพระเยซูคริสต์และคำสั่งสอนของพระองค์ แต่เนื้อหาในเรื่องแสดงให้เห็นว่าเขาไม่ได้ให้ความสำคัญกับโลกหลังความตายแบบที่คริสต์ศาสนิกชนเชื่อว่ามนุษย์ต้องขึ้นสวรรค์เพื่อไปอยู่กับองค์พระผู้เป็นเจ้า เชลลีย์ให้ความสำคัญกับการมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขบนโลกมนุษย์ เขาเชื่อว่าถ้ามนุษย์มีความรักให้กันและรู้จักให้อภัยโลกมนุษย์ก็จะเป็นเหมือนสวรรค์บนดิน เป็นที่ที่สวยงามและทุกชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข พลังอำนาจของความรักจะทำให้ความเลวร้ายต่างๆหมดสิ้นไป ภาพของสวรรค์บนดินนี้ผู้อ่านจะพบในตอนท้ายขององก์ที่ 3 และองก์ที่ 4 ทั้งองก์ ตัวอย่างเช่นตอนที่ผู้แต่งบรรยายว่าความรักทำให้จิตใจมนุษย์สูงส่งขึ้น ไม่อิจฉาริษยาหรือชิงดีชิงเด่นกันอีกต่อไปซึ่งส่งผลให้โลกมนุษย์เป็นเช่นสวรรค์ดังนี้

Spirit of the Hour : ...Yet being now, made earth like heaven; nor pride,
Nor jealousy, nor envy, nor ill shame,
the bitterest of those drops of treasured gall,
Spoilt the sweet taste of the nepenthe, love ...

(*Prometheus Unbound*, p. 270)

3.2.1.4 บทบาทของนกอินทรี

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งซึ่งชี้ให้เห็นว่าเฮลลีย์ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตำนานตามใจชอบ แต่มีวัตถุประสงค์จะนำตำนานเดิมมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องในวรรณกรรมของตนคือบทบาทของนกอินทรี นกอินทรีตัวนี้เป็นบริวารซึ่งซุสส่งมาทรมานให้โพรมีทีอุสเจ็บปวดมากยิ่งขึ้น ในตำนานเดิมเล่าว่านกอินทรีจะมาจิกกินตับโพรมีทีอุสทุกวัน หลังจากนั้นอวัยวะส่วนนี้จะเกิดขึ้นใหม่ได้เองเพื่อให้นกอินทรีมาจิกกินเป็นอาหารในวันต่อไป วรรณกรรมเรื่อง *Prometheus Bound* และเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ต่างก็อ้างอิงไว้ตรงตามนี้ แต่ในเรื่อง *Prometheus Unbound* เฮลลีย์เปลี่ยนแปลงให้นกอินทรีเลือกกิน “หัวใจ” ของโพรมีทีอุสแทนที่จะกินตับเหมือนในเรื่องอื่นๆ ดังปรากฏชัดเจนในคำพูดของโพรมีทีอุส

Prometheus : ...Heaven's wingèd hound, polluting from thy lips

His beak in poison not his own, tears up

My heart ; ...

(*Prometheus Unbound*, p. 217)

การเปลี่ยนแปลงบทบาทของนกอินทรีในส่วนนี้อาจไม่มีผลต่อโครงเรื่อง แต่สื่อถึงแก่นเรื่องความรักอย่างชัดเจนซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้แต่งไม่ละเลยแม้รายละเอียดเล็กๆ น้อยๆ สิ่งใดที่เขาคิดว่าจะช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นเรื่องได้เฮลลีย์ก็จะเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมเข้าไปในเรื่อง การเปลี่ยนให้นกอินทรีมากินหัวใจของโพรมีทีอุสอาจตีความได้ว่าซุสต้องการทำลายหัวใจโพรมีทีอุสเพื่อไม่ให้เขามีใจไว้รักและเมตตาตามมนุษย์อีกต่อไป แต่ในขณะเดียวกันการที่หัวใจซึ่งถูกนกอินทรีจิกกินไปแล้วเกิดขึ้นใหม่ได้อีกทุกวันก็แสดงว่าโพรมีทีอุสมีหัวใจเป็นอมตะ ไม่อาจถูกทำลาย ดังนั้นความรักที่เขามีให้มนุษย์จึงไม่มีวันจืดจางไปเช่นกัน นอกจากนั้นความรักและการให้อภัยยังทำให้โพรมีทีอุสเอาชนะอำนาจเผด็จการของซุสได้ในที่สุด

จากที่กล่าวมาข้างต้นยืนยันให้เห็นว่าแก่นเรื่องเกี่ยวกับความรักเป็นแก่นเรื่องสำคัญ ในบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* และเป็นปัจจัยที่ทำให้ตำนานโพรมีทีอุสในบทละครเรื่องนี้มีโครงเรื่องและรายละเอียดหลายอย่างแตกต่างไปจากเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุส เฮลลีย์เป็นกวีที่เข้าใจความรักอย่างแท้จริง เขามองความรักในทุกๆ ด้านทั้งด้านที่เป็นอารมณ์พื้นฐานของมนุษย์ได้แก่ความรักระหว่างชายหญิง และด้านที่เป็นคุณธรรมอันสูงส่งได้แก่ความรักแบบเสียสละและพร้อมจะให้อภัยของพระเยซูคริสต์ แก่นเรื่องนี้ช่วยให้ผู้อ่านมี

กำลังใจต่อสู้กับสิ่งเลวร้ายต่างๆรวมทั้งมีความหวังว่าโลกมนุษย์จะดีขึ้นได้โดยมีความรักเป็น
กุญแจสำคัญ เซลลีย์มีทัศนคติที่ดีอย่างยิ่งต่อความรัก เขากล่าวถึงคุณค่าของความรักไว้ตั้ง
แต่ต้นจนจบเรื่อง ผู้วิจัยสรุปอานูภาพของความรักในบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound*
ได้ทั้งสิ้น 9 ประการและอ้างอิงข้อความจากเรื่องมาประกอบไว้ด้วยดังนี้

1)ความรักเป็นเครื่องช่วยประสานรอยร้าวและความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของมนุษย์

...and Love he sent to bind

The disunited tendrils of that vine

Which bears the wine of light, the human heart ... (p. 252)

2)ความรักมีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่เว้นแม้แต่โชคชะตาหรือความเปลี่ยนแปลง

...Fate, Time, Occasion, Chance, and change ? To these

All things are subject but eternal Love. (p. 253)

3)ความรักทำให้มีความสุข จิตใจเบิกบาน

...all love is sweet,

Given or returned. Common as light is love, ... (p. 256)

4)ความรักทำให้ทุกชีวิตเท่าเทียมกับพระเจ้า

...It makes the reptile equal to the God ... (p. 256)

5)ความรักเป็นแสงสว่างให้กับโลกมนุษย์

Lamp of Earth ! where'er thou movest

Its dim shape are clad with brightness ... (p. 257)

6)ความรักทำให้มนุษย์ฉลาดขึ้นและช่วยยกระดับจิตใจให้สูงขึ้นด้วย

...man grows wise and kind

And, veil by veil, evil and error fall ... (p. 263)

7)ความรักทำให้โลกสวยงามและสงบสุขเหมือนเป็นสวรรค์บนดิน

...And changed to all which once they dare not be

Yet being now, made earth like heaven ... (p. 270)

8)ความรักช่วยยุติความยุ่งเหยิง ไม่มีระเบียบในสังคม

...From its chaos made calm by love, not fear. (p. 277)

9)ความรักเป็นเหมือนหางเสือเรือซึ่งนำทางให้มนุษย์สามารถฝ่ามรสุมชีวิตไปได้ตลอดรอดฝั่ง

...ls as a tempest - wingèd ship, whose helm

Love rules, through waves which dare not overwhelm... (p. 284)

3.2.2 แก่นเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง

เชลลีย์เป็นกวีสำคัญคนหนึ่งในขบวนการโรแมนติค นักเขียนแนวนี้เชื่อเรื่องความเป็นนิรันดร์ ไม่สิ้นสุดของเวลาและธรรมชาติ รวมทั้งชีวิตมนุษย์ แต่ในความเป็นนิรันดร์ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นควบคู่กันไปเสมอ นักเขียนหลายคนนำความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลมาใช้เป็นตัวอย่างเพื่ออธิบายแนวคิดนี้ เพราะเห็นได้ชัดว่าถึงแม้สิ่งต่างๆ ในธรรมชาติจะเปลี่ยนสภาพไปตามฤดูกาล ธรรมชาติโดยตัวของมันเองก็ยังคงความเป็นอมตะ เชลลีย์ก็รับอิทธิพลจากแนวความคิดนี้เช่นกัน งานเขียนหลายเรื่องของเขาจึงแสดงถึงความเชื่อว่าเป็นอมตะย่อมต้องมีการเปลี่ยนแปลง ดังเช่นประโยคสำคัญในบทกวีชื่อ *The Cloud* ที่กล่าวว่า “I change, but I cannot die.”¹¹ หรือในโคลงเรื่อง *Adonais* ก็มีตอนที่เชลลีย์อธิบายว่าสิ่งต่างๆ ในโลกนั้นไม่เที่ยงแท้แน่นอน เปลี่ยนแปลงได้ ในขณะที่แสงจากสวรรค์ซึ่งสะท้อนมายังโลกยังคงส่องแสงตลอดกาลและมีสีเพียงสีเดียว แต่ชีวิตมนุษย์เป็นเหมือนกระจกสีต่างๆ ที่ระดับอยู่บริเวณยอดโดม กระจกสีเหล่านี้ทำให้โลกได้รับแสงสะท้อนเป็นสีต่างๆ กันไปและเกิดความเปลี่ยนแปลงไปตามที่กระจกสะท้อนให้เห็น เชลลีย์บรรยายถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดควบคู่กับสภาพซึ่งเป็นนิรันดร์ดังนี้

The One remains, the many change and pass;

Heaven’s light forever shines, Earth’s shadows fly;

Life, like a dome of many - coloured glass,

Stains the white radiance of Eternity ...¹²

สำหรับเรื่อง *Prometheus Unbound* ก็เสนอแนวคิดนี้ไว้เช่นกัน โคลงเรื่องในบท

¹¹ Ibid., p. 322.

¹² Timothy Webb, editor, *Shelley ; Selected Poems*, (London ; J.M. Dent & Sons, 1977), p.157.

ละครของเชลลีย์แตกต่างจากเรื่อง *Prometheus Bound* เพราะผู้แต่งกล่าวถึงเหตุการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจากอำนาจของซุสหมดสิ้นไปด้วย ในขณะที่เอสคิลุสอ้างถึงความเปลี่ยนแปลงนี้ผ่านคำทำนายของโพรมีเทอุสแต่เหตุการณ์จะไปเกิดขึ้นในบทละครอีก 2 เรื่องซึ่งเอสคิลุสแต่งต่อจากเรื่อง *Prometheus Bound* จากการศึกษาบทละครเรื่องนี้ผู้วิจัยพบว่าเชลลีย์เชื่อเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอน ทุกสิ่งทุกอย่างต้องเปลี่ยนสภาพไปตามกาลเวลา ยากที่ใครจะหนีพ้น ดังนั้นความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเหมือนกฎธรรมชาติซึ่งเรามองไม่เห็นแต่สามารถรับรู้ได้และตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นี้ เชลลีย์กล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงว่ามีอำนาจเหนือทุกสิ่งทุกอย่าง รวมทั้งชีวิตมนุษย์เพราะในขณะที่ทุกอย่างรอบๆตัวเราหมุนเวียนเปลี่ยนไป เช่นความเปลี่ยนแปลงของฤดูกาล การขึ้นลงของน้ำทะเล วันเวลาที่ล่วงเลยผ่านไป มนุษย์ก็ต้องหมุนหรือเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ไม่มีใครหนีอำนาจนี้ได้ดังนี้

Prometheus : ...A simple dwelling, which shall be our own;
Where we will sit and talk of time and change,
As the world ebbs and flow, ourselves unchanged.
What can hide man from mutability ? ...

(*Prometheus Unbound*, p. 262)

3.2.2.1 เดโมกอร์กอนกับความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง

ตัวละครที่เชลลีย์เพิ่มเติมเพื่อสนับสนุนแก่นเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสิ่งต่างๆ คือเดโมกอร์กอน ตัวละครตัวนี้ผู้แต่งสร้างขึ้นใหม่ ไม่มีปรากฏอยู่ในตำนานเดิมเช่นเดียวกับเอเชีย ผู้แต่งกำหนดบทบาทให้เดโมกอร์กอนเป็นตัวแทนของความไม่เที่ยงแท้แน่นอน เขาเดินทางไปพบซุสเพื่อแจ้งว่าอำนาจของซุสหมดลงแล้วและนำตัวเขาลงไปรับกรรมยังห้วงอเวจี บทบาทของเดโมกอร์กอนช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องความเปลี่ยนแปลงเพราะหลังจากเขาพาซุสลงไปสู่ห้วงอเวจีแล้วก็เกิดความเปลี่ยนแปลงมากมายตามมา ได้แก่ความเลวร้ายต่างๆ สูญสิ้นไปจากโลกมนุษย์ พระจันทร์ดวงใหม่เคลื่อนเข้าแทนที่พระจันทร์ดวงเก่าและมนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีผู้ปกครองหรือผู้ถูกปกครองอีกต่อไป นอกจากนั้นด้วยเหตุที่เดโมกอร์กอนเป็นตัวแทนที่สื่อให้ผู้อ่านตระหนักถึงกฎของความเปลี่ยนแปลงซึ่งไม่มีตัวตนชัดเจน เชลลีย์จึงกำหนดให้เดโมกอร์กอนเป็นตัวละครที่ไม่มีรูปร่างชัดเจนเช่นกัน ลักษณะของเขาจะเป็นเงามืดขนาดใหญ่หมึมาดังเช่นที่แพนเทียบรรยายว่าเป็น “a mighty darkness”

(p.250) ไม่มีใครมองเห็นรูปร่างที่แท้จริงของเขาแต่สามารถรู้สึกได้ว่าเขามีชีวิตและมีอำนาจมหาดังปรากฏในคำพูดของแพนเทีย

Panthea : ... - Ungazed upon and shapeless; neither limb,
Nor form, nor outline; yet we feel it is
A living Spirit.

(*Prometheus Unbound*, p. 250)

จากตัวอย่างนี้จะเห็นว่าเดโมกรีกอนมีลักษณะเช่นเดียวกับความเปลี่ยนแปลงคือไม่มีตัวตนให้จับต้อง แต่เราก็รับรู้ได้ว่าความไม่เที่ยงแท้แน่นอนนี้เป็นกฎธรรมชาติที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์แสดงให้เห็นว่าความเปลี่ยนแปลงมีลักษณะเป็นวัฏจักร หมุนเวียนไปเรื่อยๆเป็นวงกลม เมื่อโลกมนุษย์หมุนมาถึงยุคตกต่ำที่สุดคือมีแต่ความเลวร้ายแล้ว ความเปลี่ยนแปลงซึ่งจะเกิดขึ้นในเวลาอันสมควรจะนำโลกมนุษย์ไปสู่ยุคสมัยที่งดงามและสงบสุขที่สุดอีกครั้ง ผู้แต่งเสนอแนวคิดนี้โดยบรรยายให้เห็นความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างโลกขณะที่ซุสยังมีอำนาจและโลกใหม่ดังปรากฏในองก์ที่ 4 เพอคายาสทา (Purkayastha) วิจารณ์ไว้ว่าจิตใจที่เข้มแข็งของโพรมิทิวสในเรื่อง *Prometheus Unbound* เป็นผลสืบเนื่องจากความศรัทธาและเชื่อมั่นในกฎของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เขากล่าวไว้ดังนี้

...he endures all with a mental and moral strength
derived from his firm faith in the ultimate change to
come at the right time. Shelley's hero is morally
strong, and his robust optimism about the ultimate
cyclic change emboldens him to endure present pain
for the sake of future pleasure ...¹³

¹³ Purkayastha, Pratyush Ranjan, *The romantics' third voice*, (Austria : University of Salzburg, 1978), p.247.

นอกจากนั้นผู้แต่งยังนำตำนานเดิมมาใช้อธิบายวัฏจักรของความเปลี่ยนแปลงด้วย ได้แก่ ตำนานส่วนที่บอกว่าซุสได้อำนาจมาจากการโค่นล้มบิดาของตนและลูกของเขาซึ่งเกิดจากที่ทิสก็จะมาโค่นล้มเขาต่ออีกทอดหนึ่ง ลูกของซุสที่กล่าวไว้ในตำนานก็คือเดโมกอร์กอนในบทละครเรื่องนี้ การเปลี่ยนแปลงอำนาจมีลักษณะเป็นวงจรเกิดขึ้นต่อเนื่องกันไปเรื่อยๆจึงเปิดโอกาสให้ผู้แต่งสอดแทรกแนวคิดเรื่องความเปลี่ยนแปลงอันเกิดขึ้นเป็นนิรันดร์ไปพร้อมๆกันด้วย เขายังแนะนำให้ผู้อ่านเข้าใจว่าสภาวะที่เป็นนิรันดร์นั้นไม่ใช่ทุกสิ่งทุกอย่างคงที่ หยดน้ำอยู่ที่เดิมและไม่มีการเปลี่ยนแปลงอีกแล้ว แต่ความไม่ยั่งยืนเป็นกฎธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา แนวคิดนี้ปรากฏในตอนที่ได้โมกอร์กอนเผชิญหน้ากับซุสและซุสถามว่าเขาเป็นใคร เดโมกอร์กอนไม่ยอมบอกชื่อแต่บอกว่าเขาคือ “Eternity” อีกทั้งแนะนำตัวว่าเขาเป็นลูกของซุสเช่นเดียวกับที่ซุสเป็นลูกของโครนอสหรือที่เฮลลีย์ใช้ชื่อภาษาละตินว่า แซเทิร์น (Saturn) เดโมกอร์กอนพูดกับซุสดังนี้

Demogorgon : Eternity. Demand no direr name.

Descend, and follow me down the abyss.

I am thy child, as thou wert Saturn's child;

Mightier than thee : ...

(*Prometheus Unbound*, p. 250)

อย่างไรก็ตามแม้เฮลลีย์จะกล่าวว่าความเปลี่ยนแปลงเป็นกฎธรรมชาติที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา เขาก็เสนอทางออกให้มนุษย์โดยนำแก่นเรื่องความรักมาใช้ เฮลลีย์กล่าวไว้ในเรื่องว่าความรักระหว่างมวลมนุษยชาติเป็นคุณธรรมที่มีอำนาจเหนือความไม่ยั่งยืน ถ้ามนุษย์มีจิตใจดีงาม เสียสละและรู้จักให้อภัย โลกมนุษย์ก็จะไม่กลับไปสู่ยุคที่มีแต่ความมืดมนดังที่เดโมกอร์กอนพูดกับเอเซีย

Demogorgon : ...Fate, Time, Occasion, Chance, and Change ? To these

All things are subject but eternal Love.

(*Prometheus Unbound*, p. 253)

ในตอนจบของเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์วางโครงเรื่องให้เดโมกอร์กอนซึ่งลงไปยังห้วงเวจีพร้อมกับซุสตั้งแต่ฉากแรกขององก์ที่ 3 กลับขึ้นมาปรากฏตัวอีกครั้งเพื่อทำหน้าที่สรุปเรื่องทั้งหมด เขาสื่อสารกับผู้อ่านโดยตรงเพื่อเตือนสติให้ผู้อ่านระลึกถึงกฎของความไม่เที่ยงแท้แน่นอนซึ่งเกิดขึ้นได้ไม่มีวันสิ้นสุด ถึงแม้ว่าความเลวร้ายต่างๆจะสูญสิ้นไปพร้อมกับอำนาจของซุสแล้ว มนุษย์ก็ไม่ควรลืมห่วงและปล่อยให้ความรัก ความดีงามจางหายไปจากจิตใจของตนเพราะพญามารหรือ “the serpent” (p.289) ยังคงดิ้นรนที่จะกลับขึ้นมายังโลกมนุษย์ วัฏจักรของความเปลี่ยนแปลงจะเริ่มดำเนินต่อไปทันทีที่จิตใจของมนุษย์เสื่อมโทรมลง ดังมีผู้วิจารณ์ถึงฉากสุดท้ายของเรื่องไว้ดังนี้

A final reminder that the serpent incessantly
struggles to break loose and start the cycle of humanity's
fall all over again.¹⁴

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าทั้งแก่นเรื่องความรักและแก่นเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งมีอิทธิพลต่อรายละเอียดต่างๆในบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* แก่นเรื่องความรักเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความรู้สึกนึกคิดและลักษณะอุปนิสัยของตัวละคร ความรักทำให้ตัวละครโพรมีทิวส เอเชียและแพนเทียมีอุปนิสัยอ่อนโยน รู้จักให้อภัยและไม่ผูกใจเจ็บ อีกทั้งมีกำลังใจต่อสู้กับความทุกข์ทรมานที่ได้รับทั้งทางกายและใจ โพรมีทิวสต้องอดทนต่อความเจ็บปวดทรมานร่างกายเนื่องจากการลงทัณฑ์ของซุส ส่วนเอเชียและแพนเทียทนทุกข์ทรมานเพราะต้องพลัดพรากจากบุคคลผู้เป็นที่รัก นอกจากนั้นแก่นเรื่องความรักยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้างโลกใหม่ในอุดมคติของผู้แต่งดังปรากฏในองก์ที่ 4 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเจริญก้าวหน้าและมีคุณธรรมของมนุษย์เกิดขึ้นได้เพราะทุกคนมีความรักให้กันโดยไม่หวังผลตอบแทน นอกจากนั้นผู้แต่งยังสะท้อนภาพความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสรรพสิ่งต่างๆในธรรมชาติผ่านความรักและการแต่งงานเช่นกัน การกล่าวถึงความรักทั้งในระดับพื้นฐานคือความรักระหว่างชายหญิงและความรักในด้านที่เป็นคุณธรรมอันสูงส่งดีงามดังเช่นความรักซึ่งมีแต่การเสียสละและให้อภัยแบบของพระเยซูคริสต์ทำให้วรรณกรรม

¹⁴ M.H. Abrams, editor, *The Norton anthology of English literature*, p. 1,781.

เรื่องนี้ได้รับการยอมรับและยกย่องดังเช่นที่ยีตส์ (Yeats) ยกย่องว่าบทละครเรื่องนี้เป็น “one of the sacred books of the world”¹⁵

ส่วนแก่นเรื่องความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่งมีอิทธิพลต่อโครงเรื่องและการแสดงพฤติกรรมของตัวละคร ถ้าเปรียบเทียบกับเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุสจะพบว่าเรื่อง *Prometheus Unbound* มีเหตุการณ์และการแสดงบทบาทของตัวละครมากกว่า ในขณะที่เรื่อง *Prometheus Bound* ไม่มีโครงเรื่องมากนักเพราะตัวละครเอกถูกพันธนาการอยู่ที่หน้าผาร้างตลอดทั้งเรื่อง ยกเว้นในตอนจบเท่านั้น แต่ในบทละครของเชลลีย์มีโครงเรื่องชัดเจนกว่าและมีเหตุการณ์ต่างๆเกิดขึ้นมากมาย รวมทั้งมีการเดินทางของตัวละครเช่นเอเชียและแพนเทียเดินทางไปยังถ้ำของเดโมออร์กอน เดโมออร์กอนเดินทางไปพบซุสแล้วพาซุสลงไปยังห้วงอเวจี โพรมีทีอุสได้รับการปลดปล่อยและเดินทางกลับไปอยู่ในถ้ำกับเอเชีย อย่างไรก็ตามเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นไม่ได้มาจากการตัดสินใจของตัวละคร อำนาจที่ควบคุมตัวละครทุกตัวในเรื่องคือความเปลี่ยนแปลง โพรมีทีอุสไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองให้พ้นพันธนาการ เขาทำได้เพียงรอคอยให้ซุสหมดสิ้นอำนาจ เดโมออร์กอนซึ่งดูเหมือนจะมีอำนาจมากที่สุดในเรื่องก็ยังไม่สามารถทำอะไรได้ ต้องรอจนกว่าจะถึงเวลาที่ถูกกำหนดไว้แล้ว การปรากฏตัวของเหล่าดวงวิญญาณแห่งกาลเวลาในฉากสุดท้ายขององก์ที่ 2 เป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่ากฎของความไม่เที่ยงแท้แน่นอนกำลังจะเริ่มต้นขึ้นอีกครั้ง เมื่อเดโมออร์กอนเห็นว่าเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงมาถึงแล้วเขาจึงเดินทางไปพบซุสซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ตามมาในองก์ที่ 3 และ 4 ตัวละครทุกตัวในเรื่อง *Prometheus Unbound* มีความสำคัญเท่าเทียมกันเพราะต่างก็ช่วยสนับสนุนแก่นเรื่อง ตัวอย่างที่เห็นชัดเจนคือเอเชียเป็นตัวแทนของความรักและชื่อเสียงที่ภรรยาพึงมีต่อสามี โพรมีทีอุสช่วยสนับสนุนแก่นเรื่องความรักและการให้อภัยแบบพระเยซูคริสต์ เดโมออร์กอนสื่อถึงแก่นเรื่องความไม่เที่ยง ทั้งโพรมีทีอุส เดโมออร์กอนและเอเชียมีลักษณะเป็นวีรบุรุษหรือวีรสตรีเพราะมีความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค อย่างไรก็ตามตัวละครเหล่านี้ต่างอยู่ภายใต้การควบคุมของกฎแห่งความไม่ยั่งยืน ดังนั้นความเปลี่ยนแปลงจึงเป็นเหมือนวีรบุรุษที่แท้จริงในเรื่องเพราะมีอำนาจเหนือตัวละครทุกตัว เห็นได้จากที่เพอคายาสทากล่าวถึงวีรบุรุษในเรื่อง *Prometheus Unbound* ไว้ว่าไม่ใช่โพรมีทีอุสซุสหรือเดโมออร์กอน แต่เป็นกฎแห่งความไม่เที่ยงซึ่งคอยชักใยอยู่เบื้องหลังตัวละครเหล่านี้

¹⁵ Ibid., p. 1,753.

The real hero of *Prometheus Unbound* is actually the invisible Law of the universe, which works out the process of change in its own way. Prometheus, Jupiter, Demogorgon - all are under the government of this Law of Change ...¹⁶

เรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุสและ *Prometheus Unbound* ของเชลลีย์ถือเป็นวรรณกรรมซึ่งมีโครงเรื่องไม่แตกต่างกันมากนัก แต่ความรู้สึกที่ได้รับจากการอ่านบทละครทั้ง 2 เรื่องอาจแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นผลจากแก่นเรื่องที่ผู้อ่านต้องการนำเสนอ แก่นเรื่องของเรื่อง *Prometheus Bound* เกี่ยวข้องกับการเมืองการปกครอง เนื้อหาในเรื่องค่อนข้างเคร่งเครียดเพราะผู้แต่งพยายามใส่รายละเอียดและใช้คำพูดที่บอกเป็นนัยให้ผู้อ่านตระหนักถึงการใช้อำนาจในทางที่ผิดของชนชั้นปกครอง แต่เมื่อเชลลีย์แต่งบทละครเรื่อง *Prometheus Unbound* แก่นเรื่องของเขาอยู่ที่ความรักและการให้อภัย รวมทั้งความไม่ยั่งยืนของสรรพสิ่ง ความคาดหวังถึงโลกใหม่ในอุดมคติที่ปรารถนาจะบรรลุมาแต่ครั้งเดียวกันมาแต่ให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกที่หลากหลายได้โดยประยุกต์ให้เข้ากับแก่นเรื่องในวรรณกรรมของตน

3.3. *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus*

ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าแมรี เชลลีย์ต้องการอิสระที่จะเปลี่ยนแปลงตำนานตามใจชอบ เธอจึงเลือกแตงนวนิยายโดยไม่ยึดติดอยู่กับโครงเรื่องและตัวละครตามตำนานเดิม แต่นำตำนานเดิมมาสร้างเป็นใหม่ อีกทั้งส่วนหนึ่งของชื่อเรื่องที่เรียกตัวละครเอกว่า “*Modern Prometheus*” ก็ถือเป็นการออกตัวไว้ล่วงหน้าแล้วว่าเรื่องราวของโพรมีเทอุสที่จะปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้เป็นโพรมีเทอุสสมัยใหม่ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างไปจากตำนานของกรีก แมรี เชลลีย์แต่งเรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* ในช่วงระยะเวลาใกล้เคียง

¹⁶ Purkayastha, Pratyush Ranjan, *The romantics’ third voice*, p. 255.

กับที่เซลลีย์แต่งเรื่อง *Prometheus Unbound* * แต่แก่นเรื่องที่เสนอในวรรณกรรมแตกต่างกันมากเนื่องจากผู้แต่งมีมุมมองแตกต่างกัน เซลลีย์ให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจมนุษย์เพื่อสร้างโลกในอุดมคติโดยมีความรักเป็นปัจจัยหลัก ในขณะที่แมรี เซลลีย์สนใจด้านความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และผลกระทบที่มีต่อมนุษย์ ดังนั้นแก่นเรื่องในนวนิยายเรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* คือการเตือนให้ตระหนักถึงผลร้ายของวิทยาศาสตร์ที่เจริญก้าวหน้ารวดเร็วเกินไปจนกระทั่งมนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้และต้องตกเป็นทาสของสิ่งที่ตนสร้างขึ้นในที่สุด รวมทั้งแก่นเรื่องความรู้สึกโดดเดี่ยวของมนุษย์ในสังคมซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์

3.3.1. แก่นเรื่องผลร้ายของความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์

เรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* ถือเป็นวรรณกรรมในยุคเริ่มต้นที่นักเขียนนำวิทยาศาสตร์มาใช้เป็นแก่นเรื่องในนวนิยายเพื่อสะท้อนผลกระทบของความเจริญทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อมนุษย์ สิ่งที่ถูกแต่งเปลี่ยนแปลงเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องในนวนิยายได้แก่ชะตากรรมของวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ ความแตกต่างระหว่างโพรมีทีอุสในตำนานกับโพรมีทีอุสสมัยใหม่และบทบาทของตัวละครซึ่งไม่ได้มีที่มาจากตำนาน

3.3.1.1 ชะตากรรมของวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์

ชะตากรรมของตัวละครเอกในเรื่องคือวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์แตกต่างจากโพรมีทีอุสในตำนานเพราะชะตากรรมของวิกเตอร์เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของเขาเอง ไม่มีซุสหรืออำนาจเหนือธรรมชาติใดๆมาลงโทษหรือจับตัวเขาไปพันธนาการ แต่ความทุกข์ทรมานเกิดจากความรู้สึกผิดและการตามล่าของปิศาจซึ่งเขาประดิษฐ์ขึ้นเอง แมรี เซลลีย์เปลี่ยนแปลงชะตากรรมของโพรมีทีอุสสมัยใหม่ให้มีเหตุผลและเห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านตระหนักว่าชะตากรรมเช่นนี้เกิดขึ้นได้กับคนทั่วไปในสังคมสมัยใหม่โดยเฉพาะพวกนักวิทยาศาสตร์ที่มีความทะเยอทะยานอยากค้นหาสิ่งใหม่ๆโดยไม่คิดถึงผลร้ายซึ่งอาจเกิดขึ้นและในที่สุดก็ต้องตกเป็นทาสของสิ่งที่ตนสร้างขึ้นเพราะควบคุมมันไม่ได้ แฟรงเกนสไตน์คือ

* เรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* แมรี เซลลีย์เริ่มแต่งในปีคริสต์ศักราช 1816 และตีพิมพ์ครั้งแรกเมื่อปี 1818 ส่วนเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์แต่งเมื่อปีคริสต์ศักราช 1818 พิมพ์ครั้งแรกในปี 1820.

ตัวอย่างของคนเหล่านี้ เขาพยายามค้นหาวิธีทำให้ชีวิตมนุษย์เป็นอมตะ ไม่ต้องหวาดกลัวความตายอีกต่อไป แต่หลังจากที่เขาทดลองให้ชีวิตใหม่กับซากศพโดยกระตุ้นด้วยกระแสไฟฟ้าและกระบวนการทางเคมีแล้ว แฟรงเกนสไตน์ก็พบกับความผิดหวังอย่างรุนแรงเพราะมนุษย์พันธุ์ใหม่ในจินตนาการของเขากลับกลายเป็นปิศาจซึ่งแม้แต่ตัวเขาเองที่ เป็นผู้สร้างมันขึ้นมายังหวาดกลัว อีกทั้งสิ่งประดิษฐ์นี้ได้สร้างความหายนะให้กับตัวเขาเองและคนที่เขารักคนแล้วคนเล่าโดยที่เขาไม่มีอำนาจหยุดยั้งมันได้ แมรี เซลลีย์ใช้ชีวิตของแฟรงเกนสไตน์เป็นอุทาหรณ์เพื่อเตือนสติผู้อ่านรวมทั้งนักวิทยาศาสตร์ทั้งหลายในช่วงต้นศตวรรษที่ 19 ว่ามนุษย์เราไม่ควรทำอะไรเกินตัวหรือพยายามฝืนกฎธรรมชาติ เนื่องจากถ้าเราเอาแต่สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ๆ โดยไม่รู้วิธีควบคุมหรือป้องกันความผิดพลาดจะก่อให้เกิดอันตรายอย่างใหญ่หลวงตามมาภายหลัง เห็นได้จากคำพูดของแฟรงเกนสไตน์ดังต่อไปนี้

...Learn from me, if not by my precepts,
at least by my example, how dangerous is the
acquirement of knowledge and how much happier
that man is to believe his native town to be the
world, than he who aspires to become greater than
his nature will allow.

(*Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* , p. 313)

3.3.1.2. ความแตกต่างระหว่างโพรมิทิวสในตำนานกับโพรมิทิวสสมัยใหม่

ถ้าเปรียบเทียบกรณีที่แฟรงเกนสไตน์นำแสงสว่างมาสู่มนุษย์โดยคิดค้นวิธีชุบชีวิตใหม่ซึ่งใช้การกระตุ้นด้วยกระแสไฟฟ้าอันเป็นที่มาของปิศาจแฟรงเกนสไตน์ในนวนิยายกับตำนานที่โพรมิทิวสขโมยไฟจากสรวงสวรรค์มาให้มนุษย์จะพบว่าโพรมิทิวสมีลักษณะเป็นวีรบุรุษและมีความสำคัญมากกว่าวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ ทั้งนี้เนื่องจากไฟของโพรมิทิวสนั้นแม้จะมีโทษบ้างแต่ก็ก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย รวมทั้งเป็นที่มาของอารยธรรม ในขณะที่ปิศาจซึ่งแฟรงเกนสไตน์สร้างขึ้นเป็นต้นเหตุให้เกิดความหายนะ ไม่มีประโยชน์ใดๆเลยสาเหตุที่แมรี เซลลีย์เปลี่ยนแปลงให้มีความแตกต่างกันเช่นนี้น่าจะเป็นเพราะต้องการให้ผู้อ่านได้ตระหนักถึงผลร้ายของวิทยาศาสตร์รวมทั้งทำให้เรื่องราวน่าหวาดกลัวสมดังเจตนาแรกเริ่มที่ต้องการแต่งนวนิยายแนวสยองขวัญ ผู้แต่งมุ่งสะท้อนให้เห็นผลในด้านลบโดยเน้นความโหดร้ายของปิศาจแฟรงเกนสไตน์และความทุกข์ทรมานที่วิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ได้รับทั้งทาง

กายและทางใจเพื่อเป็นตัวอย่งให้ผู้อ่านไม่คิดอยากจะทำเลียนแบบการกระทำของตัวละครเอก ในนวนิยาย เพราะแม้ว่าจะทำด้วยเจตนาดีต้องการช่วยเหลือมนุษย์เหมือนกัน แต่ผลที่เกิดขึ้น ไม่ได้เป็นวีรกรรมที่ยิ่งใหญ่ กล่าวหาญและได้รับการยกย่องเหมือนการขโมยไฟของโพรมีทีอุส

ผู้อ่านที่อ่านเรื่อง *Prometheus Bound* ของเอสคิลุสและ *Prometheus Unbound* ของเชลลีย์จะรู้สึกว่โพรมีทีอุสเป็นวีรบุรุษซึ่งสมควรยึดถือเป็นแบบอย่างเพราะเขาเป็นตัว แทนของผู้ที่เข้มแข็งอดทน เชื้อมั่นในการตัดสินใจของตนและยอมรับผลที่เกิดตามมาด้วยความเต็มใจ แต่เมื่ออ่านเรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* จะพบว่าโพรมีทีอุสสมัยใหม่ในนวนิยายเรื่องนี้ไม่ใช่วีรบุรุษ แต่เป็นมนุษย์ปฤชุน อีกทั้งผลที่เกิดจากความพยายามสร้างให้ชีวิตมนุษย์เป็นอมตะล้วนโหดร้ายและน่าสะพร้งกลัวเกินกว่าจะยึดถือเป็นแบบอย่างของวีรบุรุษในอุดมคติดังคำวิจารณ์ของแกรี เคลลีย์ (Gary Kelly)

...The myth of Prometheus would inspire emulation ; the story of the 'modern Prometheus' would inspire revulsion...¹⁷

ความแตกต่างเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่า นักเขียนสามารถนำตำนานเดียวกันมาใช้เป็นตัวอย่งทั้งในด้านที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ขึ้นอยู่กับแก่นเรื่องในวรรณกรรมเรื่องนั้นๆ

แก่นเรื่องเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้แมรี เชลลีย์ เปลี่ยนแปลงตัวละครเอกจากวีรบุรุษในเทวดานานไปเป็นวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ในนวนิยาย วิคเตอร์เป็นตัวแทนของนักวิทยาศาสตร์ซึ่งมีความทะเยอทะยาน ต้องการหาคำตอบให้กับสิ่งที่ยังไม่มีใครอธิบายได้ คนเหล่านี้คิดว่ามีความลับอีกมากมายในโลกซึ่งยังรอคอยให้พวกเขาไปค้นพบวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ก็เป็นอีกผู้หนึ่งซึ่งมีความปรารถนาจะเรียนรู้กฎธรรมชาติซึ่งยังเป็นเหมือนสิ่งลึกลับสำหรับคนทั่วไปและเป็นจุดเริ่มต้นให้เขาคิดไปไกลถึงขนาดที่พยายามหาวิธีชุบชีวิตมนุษย์ขึ้นจากความตาย แฟรงเกนสไตน์มีความทะเยอทะยาน เขาค้นคว้าในสิ่งที่เขา

¹⁷ Gary Kelly, *English fiction of the romantic period*. (London : Longman, 1989), p.192.

ปรารถนาอย่างจริงจังทั้งทางด้านวิชาเคมีและกายวิภาคของมนุษย์ จากนั้นจึงลงมือสร้างสิ่งประดิษฐ์โดยเก็บรวบรวมอวัยวะส่วนต่างๆจากซากศพทั้งของมนุษย์และสัตว์มาประกอบกันเข้าจนเสร็จสมบูรณ์เป็นรูปร่างมนุษย์แล้วชุบชีวิตให้ร่างนั้นโดยอัดพลังงานไฟฟ้าเข้าไป แฟรงเกนสไตน์ประสบความสำเร็จในการชุบชีวิตใหม่ให้ซากศพ แต่หลังจากนั้นเขาก็ได้เรียนรู้ว่าวิทยาศาสตร์และความพยายามจะเอาชนะธรรมชาตินำความหายนะมาสู่ชีวิตเขาได้มากมายเพียงใด ผู้ที่ไม่มีส่วนร่วมกับการคิดค้นของเขาเลยต้องเสียชีวิตเนื่องจากการกระทำโดยไม่ได้คิดล่วงหน้าถึงความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ฆะตกรรมของตัวละครเอกในนวนิยายช่วยเตือนให้ผู้อ่านตระหนักว่าถ้าวิทยาศาสตร์พัฒนาไปอย่างไรทิศทาง มนุษย์จะไม่สามารถควบคุมมันได้และต้องตกเป็นทาสของสิ่งที่ตัวเองสร้างขึ้นเช่นเดียวกับที่วิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ตกเป็นทาสของปิศาจที่เขาสร้างขึ้นมาโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์และในที่สุดก็ต้องเสียชีวิตด้วยน้ำมือของปิศาจตนนั้น ผู้แต่งกล่าวถึงประเด็นนี้ไว้ในคำพูดที่แฟรงเกนสไตน์พูดกับกัปตันวัลตัน (Walton) ก่อนเขาจะเสียชีวิตว่ามนุษย์เราควรมีความสุขกับชีวิตที่สงบ หลีกเลียงความทะเยอทะยานและไม่ควรใช้การประดิษฐ์คิดค้นทางวิทยาศาสตร์เป็นหนทางเพื่อสร้างชื่อเสียงหรือความโดดเด่นให้ตัวเอง

Farewell Walton! Seek happiness in tranquillity
and avoid ambition, even if it be only the apparently
innocent one of distinguishing yourself in science and
discoveries ...

(*Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* , p. 491)

ในขณะที่วิคเตอร์เป็นตัวแทนของพวกนักวิทยาศาสตร์ แมรี เชลลีย์ก็กำหนดบทบาทให้ปิศาจแฟรงเกนสไตน์เป็นตัวแทนของความหายนะซึ่งเกิดจากการที่วิทยาศาสตร์เจริญก้าวหน้าจนมนุษย์ไม่สามารถควบคุมได้ ผู้แต่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างแฟรงเกนสไตน์กับปิศาจที่เขาสร้างขึ้นว่าเป็นความสัมพันธ์แบบไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งจะมีอำนาจเหนืออีกฝ่ายหนึ่งอยู่เสมอ ในตอนต้นๆเรื่องวิคเตอร์มีอำนาจเหนือกว่าเพราะเขาเป็นผู้คิดค้นและลงมือสร้างสิ่งประดิษฐ์นี้ขึ้นมา เขาคิดว่ามนุษย์พันธุ์ใหม่ที่เขาส่งขึ้นจะต้องยกย่องชื่นชมและกตัญญูต่อเขาในฐานะผู้ให้กำเนิดเช่นเดียวกับที่ลูกควรกตัญญูต่อบิดา แฟรงเกนสไตน์มีลักษณะนิสัยเหมือนนักวิทยาศาสตร์ทั่วไปที่มีความทะเยอทะยานและคิดว่าวิทยาศาสตร์จะทำให้เขาเอาชนะธรรมชาติได้ แต่ความจริงที่พบก็คือเขาไม่สามารถควบคุมสิ่งประดิษฐ์ของ

เขา ปิศาจแฟรงเกนสไตน์กลับมีอำนาจมากกว่า ส่วนวิคเตอร์กลายเป็นทาสของสิ่งที่เขาสร้างขึ้นเองและต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความหวาดระแวง แมรี เซลลีย์เสนอแนวคิดนี้ไว้อย่างชัดเจนในคำพูดตอนที่ปิศาจแฟรงเกนสไตน์พูดกับวิคเตอร์ด้วยความอหังการว่า “Slave,... You are my creator, but I am your master ; obey !” (p.437) เห็นได้ว่าศัตรูสำคัญของวิคเตอร์แฟรงเกนสไตน์หรือโพรมีทีอุสสมัยใหม่ไม่ใช่ซุสเหมือนในตำนาน แต่เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการคิดค้นของเขาเองซึ่งก็เป็นการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับแก่นเรื่อง เพราะถ้ากำหนดให้วิคเตอร์เป็นมนุษย์ปุถุชนแต่ต้องต่อสู้กับอำนาจของเทพเจ้า นวนิยายเรื่องนี้ก็คงจะไม่สมเหตุสมผลและขัดแย้งกับแก่นเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์

3.3.1.3. บทบาทของตัวละครซึ่งไม่ได้มีที่มาจากตำนาน

ตัวละครในตำนานเดิมที่แมรี เซลลีย์นำมาใช้ในนวนิยายเรื่องนี้มีเพียงตัวเดียวคือโพรมีทีอุสซึ่งผู้แต่งเปลี่ยนชื่อเป็นวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ ส่วนตัวละครอื่นๆผู้แต่งสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดเช่นกับตันวัลตัน (Walton) จัสติน (Justine) เอลิซาเบท (Elizabeth) วิลเลียม (William) และเชอร์วัล (Cherval) ตัวละครเหล่านี้ผู้แต่งสร้างขึ้นเพื่อสนับสนุนแก่นเรื่องเพราะต่างก็ตกเป็นเหยื่อหรือเครื่องมือที่ปิศาจใช้เพื่อแก้แค้นวิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ทั้งๆที่พวกเขาไม่ได้เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์คิดค้นของวิคเตอร์เลย อีกทั้งไม่เคยทำอะไรให้ปิศาจโกรธแค้นแต่กลับต้องเสียชีวิตอย่างไม่มีเหตุผล ความตายของจัสติน เอลิซาเบท วิลเลียมและเชอร์วัลช่วยให้ผู้อ่านตระหนักว่าการที่นักวิทยาศาสตร์พยายามสร้างสิ่งต่างๆขึ้นมาแล้วไม่สามารถควบคุมมันได้นั้น นอกจากจะก่อให้เกิดผลร้ายกับตัวเองแล้วยังเป็นโทษต่อผู้อื่นซึ่งไม่มีส่วนเกี่ยวข้องอีกด้วย ยิ่งไปกว่านั้นการที่คนในครอบครัวและเพื่อนสนิทของเขาต้องตกเป็นเหยื่อของปิศาจตนนี้คนแล้วคนเล่าช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจว่าแฟรงเกนสไตน์จะทุกข์ใจและรู้สึกสำนึกผิดมากเพียงใดที่บุคคลซึ่งเขามีความผูกพันอย่างมากต้องเสียชีวิตด้วยน้ำมือของสิ่งที่เขาประดิษฐ์ขึ้นมา แฟรงเกนสไตน์รู้สึกกลัวกับว่าตัวเองเป็นฆาตกร ความรู้สึกผิดเปรียบเหมือนไซ่ตรอนที่พันนาการจิตใจเขาอยู่ตลอดเวลาและทำให้เขาทุกข์ทรมานไม่ต่างไปจากที่โพรมีทีอุสถูกพันนาการอยู่บริเวณยอดเขาคอเคซัส เห็นได้จากตอนที่แฟรงเกนสไตน์พูดกับพ่อว่าตัวเองเป็นผู้ฆ่าคนบริสุทธิ์เหล่านั้น แม้จะโดยทางอ้อมแต่เขาก็ไม่อาจปฏิเสธความรับผิดชอบนี้ได้ นอกจากนั้นแฟรงเกนสไตน์ยังตระหนักว่าเขาไม่ได้เสียสละเพื่อช่วยเหลือมวลมนุษยชาติให้รอดพ้นจากความตายอย่างที่เขาคิดตั้งใจไว้แต่แรก เพราะแม้แต่คนในครอบครัวของเขาเองเขายังช่วยไม่สำเร็จ ยิ่งไปกว่านั้นกลับมีส่วนทำให้ต้องเสียชีวิตอีกด้วยดังนี้

...I am the assassin of those most innocent victims ; they died by my machinations. A thousand times would I have shed my own blood, drop by drop, to have saved their lives ; but I could not, my father, indeed I could not sacrifice the whole human race.

(*Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* , p.457)

3.3.2.แก่นเรื่องความรู้สึกโดดเดี่ยวของมนุษย์ในสังคม

แนวคิดหลักในเรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* นั้นนอกจากผู้แต่งจะสะท้อนให้เห็นผลร้ายของวิทยาศาสตร์แล้วแมรี เซลลีย์ยังเสนอแนวคิดวิพากษ์วิจารณ์สังคมว่าความเจริญทางวิทยาศาสตร์ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวและรู้สึกแปลกแยกจากครอบครัวและสังคม วิทยาศาสตร์พัฒนาไปรวดเร็วเพียงใด มนุษย์ก็ยิ่งโดดเดี่ยวมากขึ้นเท่านั้น ผู้แต่งเสนอแนวคิดนี้ผ่านการดำเนินชีวิตของตัวละครสำคัญในเรื่องได้แก่กัปตันวัลตัน วิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์และปีศาจ ตัวละครเหล่านี้ต่างก็รู้สึกโดดเดี่ยวและเข้ากับคนอื่น ๆ ในสังคมไม่ได้

1) กัปตันโรเบิร์ต วัลตันซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่องทั้งหมดที่เกิดขึ้นในนวนิยาย เขามีจุดมุ่งหมายจะเดินทางไปสำรวจขั้วโลกเหนือซึ่งเชื่อว่ายังไม่เคยมีมนุษย์คนใดเดินทางไปถึง วัลตันออกทะเลไปพร้อมกับลูกเรือมากมายแต่เขาก็ยังรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยว เห็นได้จากที่เขาเล่าให้มาร์กาเรต (Margaret) น้องสาวของเขาฟังในจดหมายดังนี้

...I have no friend, Margaret : when I am glowing with the enthusiasm of success, there will be none to participate in my joy ...

(*Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* , p. 273)

คำพูดของวัลตันแสดงให้เห็นว่าการพยายามคิดค้นและไขว่คว้าหาสิ่งใหม่ๆ ทำให้มนุษย์ต้องมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว รวมทั้งต้องละทิ้งความสัมพันธ์ในครอบครัวเพื่อแลกกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

2) วิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ ในวัยเด็กเขามีครอบครัวที่อบอุ่น มีเพื่อนสนิท แต่เมื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยและตัดสินใจจะเอาชนะความตายให้ได้ วิถีชีวิตของเขาก็เปลี่ยนแปลงไป แฟรงเกนสไตน์ใช้เวลาทั้งวันทั้งคืนเพื่อศึกษากายวิภาคของมนุษย์ อีกทั้งคิดหาวิธีชุบชีวิตให้กับร่างซึ่งเขาประกอบขึ้นจากซากศพ และหลังจากที่ร่างนั้นมีชีวิตแล้ว วิกเตอร์ก็ยิ่งโดดเดี่ยวมากขึ้นอีกเพราะเขาต้องคอยหลบหนีการตามล่าของปีศาจ อีกทั้งต้องหลบหน้าบิดาของเขา เพราะรู้สึกว่าเขามีส่วนทำให้วิลเลียม จัสติน และเอลิซาเบทต้องเสียชีวิต จึงเห็นได้ชัดเจนว่าความโดดเดี่ยวของแฟรงเกนสไตน์เป็นผลสืบเนื่องจากการคิดค้นทางวิทยาศาสตร์

3) ปีศาจ ปีศาจตนนี้เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากวิทยาศาสตร์ เขาจึงมีสภาพร่างกายแตกต่างไปจากมนุษย์ทั่วไป ทุกคนพากันหวาดกลัวและไม่ยอมรับเขาเป็นสมาชิกในสังคม เขาถูกทอดทิ้งและเป็นที่ยกย่องของคนทั่วไปไม่เว้นแม้แต่ผู้ที่สร้างเขาขึ้นมา ความรู้สึกที่ว่าเหวของปีศาจแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างมนุษย์ซึ่งเกิดมาโดยธรรมชาติกับสิ่งที่สังเคราะห์ขึ้นมาจากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ว่าถึงแม้จะมีชีวิตเหมือนกัน แต่ก็มี ความแตกต่างหลายประการที่ทำให้ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้ ปีศาจแฟรงเกนสไตน์พูดถึงความรู้สึกแปลกแยกระหว่างเขากับมนุษย์ทั่วไปและการไม่สามารถจำแนกประเภทให้ตัวเองได้ว่าตนเป็นสิ่งมีชีวิตชนิดใด เขากล่าวดังนี้

...What was I ? Of my creation and creator I was absolutely ignorant, but I knew that I possessed no money, no friends, no kind of property, I was, besides, endued with a figure hideously deformed and loathsome ; ... Was I, then a monster, ... from which all men fled and whom all men disowned ?

(*Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* , p. 386)

การถูกทอดทิ้งทำให้เขากลายเป็นปีศาจที่ดูร้ายและเริ่มตามล่าเพื่อแก้แค้น วิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ผู้ทำให้เขามีชีวิตขึ้นมาแต่กลับทอดทิ้งให้เผชิญความยากลำบากและการถูกรังเกียจอยู่เพียงลำพัง อย่างไรก็ตามแม้ว่าแฟรงเกนสไตน์จะไม่รับผิดชอบ ไม่เอาใจใส่ดูแล และไม่สนใจว่าปีศาจที่เขาสร้างขึ้นมาจะมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างไร แต่เขาก็รับผิดชอบต่อผลกระทบของเขาและตระหนักถึงหน้าที่ต่อมวลมนุษยชาติ เมื่อเขาแน่ใจว่าไม่สามารถควบคุมปีศาจตนนี้ได้ อีกทั้งคนบริสุทธิ์ต้องเสียชีวิตมากขึ้นทุกที เขาจึงตัดสินใจรับผิดชอบต่อความ

ผลิตผลของตนโดยคิดว่าในเมื่อเขาสร้างมันขึ้นมาได้เขาก็ต้องทำลายมันให้ได้ด้วยมือของเขาเอง ความกล้าหาญที่เกิดขึ้นในตอนท้ายเรื่องทำให้ตัวละครเอกมีลักษณะเป็นวีรบุรุษมากขึ้นแม้ว่าก่อนหน้านี้อิคเตอร์ แฟรงเกนสไตน์จะอ่อนแอและหวาดกลัวมาตลอด แต่ในที่สุดเขาก็กล้าเผชิญหน้าและกล้าขัดคำสั่งของปิศาจเพราะคำนึงถึงความปลอดภัยของเพื่อนมนุษย์มากกว่าชีวิตของเขาเอง การจบเรื่องเช่นนี้แสดงให้เห็นลักษณะร่วมประการหนึ่งคือไม่ว่าโพรมีเทอุสในตำนานหรือโพรมีเทอุสสมัยใหม่ในนวนิยายจะมีลักษณะแตกต่างกันมากเพียงใด สิ่งหนึ่งซึ่งยังคงปรากฏอยู่เสมอคือความรักและปรารถนาดีที่โพรมีเทอุสมีต่อมวลมนุษย์ รวมทั้งยอมเสียสละแม้ชีวิตตนเองเพื่อแลกกับความอยู่รอดของมนุษยชาติ ลักษณะเช่นนี้ไม่ได้ปรากฏอยู่แต่ในเรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* เท่านั้น วรรณกรรมอีก 3 เรื่องที่นำมาศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ต่างก็กล่าวถึงโพรมีเทอุสว่าเป็นมิตรและปรารถนาดีต่อมนุษย์ทั้งสิ้น รวมทั้งในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ซึ่งจะศึกษาต่อไปนี้ด้วย

3.4. *Le Prométhée Mal Enchaîné*

Le Prométhée Mal Enchaîné เป็นเรื่องเล่าสมัยใหม่ซึ่งแต่งในปีคริสต์ศักราช 1899 แก่นเรื่องในวรรณกรรมแตกต่างจากเรื่อง *Prometheus Bound* และ *Prometheus Unbound* มากเพราะไม่เกี่ยวข้องกับภารกิจการปกครองหรือความรัก แต่ผู้แต่งคือองเดร ซิดีให้ความสำคัญกับสังคมและมนุษย์อย่างมาก ความคิดวิพากษ์วิจารณ์สังคมของซิดีไม่ได้เป็นไปในลักษณะรุนแรง เขาเพียงแต่ตั้งข้อสังเกตให้ผู้อ่านเกิดความระแวงสงสัยว่าวิถีชีวิตที่ดำเนินอยู่นั้นถูกต้องเหมาะสมแล้วหรือไม่และจะช่วยกันแก้ไขข้อบกพร่องได้อย่างไร ซิดีเป็นนักเขียนวิจารณ์สังคมโดยมิได้นำตัวเองเข้าไปพัวพันกับการเมืองเลย เขาสนใจแต่ปัญหาสังคมเท่านั้นซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 เป็นผลสืบเนื่องจากความสำเร็จของการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นในเรื่องเล่าเรื่องนี้ซิดีจึงสะท้อนปัญหาว่ามนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคมแบบมวลชน มีวิถีชีวิตเหมือนกัน อยู่ในสังคมเดียวกันแต่ไม่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างอยู่ อย่างไรก็ตามการอยู่อย่างโดดเดี่ยวไม่ได้ช่วยให้มนุษย์ตระหนักถึงความเป็นปัจเจกชนที่ทุกคนมีอยู่ในตัว สภาพเช่นนี้ส่งผลให้สถานะภาพของมนุษย์ตกต่ำลงทุกที ซิดีตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้เขาจึงเสนอแนวคิดไว้ในวรรณกรรมเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* สองประการได้แก่แก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลและแก่นเรื่องเกี่ยวกับสถานะภาพของมนุษย์

3.4.1. แก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคล

เรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวกรีกว่ามนุษย์แต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ทุกคนมีสาระแฝงอยู่ในตัวทำให้สามารถสร้างกฎเกณฑ์และคุณค่าให้กับตัวเองได้ แต่ก่อนอื่นมนุษย์ต้องค้นหาให้ได้ว่าตัวตนที่แท้จริงของตัวเองเป็นอย่างไร มีจุดมุ่งหมายอะไรในชีวิต เมื่อค้นพบความเป็นปัจเจกบุคคลที่มีอยู่ในตัวแล้ว ขั้นตอนต่อไปที่มนุษย์ต้องปฏิบัติก็คือการสร้างความหมายและกฎเกณฑ์การดำเนินชีวิตให้กับตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องเหมือนกับกฎเกณฑ์ของคนอื่น ชีตเสนอผ่านวรรณกรรมเรื่องนี้ว่า มนุษย์ต้องไม่พยายามเลียนแบบคนอื่นเพราะคนแต่ละคนไม่เหมือนกัน ต่างคนต่างก็มีความคิดและความพึงพอใจกันไปคนละอย่าง การพยายามเลียนแบบหรือทำอะไรตามคนอื่นเป็นเหตุให้ความเป็นปัจเจกบุคคลสูญหายไป อีกทั้งทำให้คุณค่าของความเป็นมนุษย์ตกต่ำลง ชีตกล่าวถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของมนุษย์ผ่านคำพูดของดาโมแกลสดังนี้

...j'affirme que c'est une vaine ambition
que de tâcher de ressembler à tout le monde,
puisque tout le monde est composé de chacun
et que chacun ne ressemble à personne...

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, pp. 23-24)

ผู้วิจัยกล่าวไว้ในบทที่ 2 แล้วว่าวรรณกรรมเรื่องนี้แต่งด้วยกลวิธีการนำตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์ ดังนั้นตัวละครทุกตัวในเรื่องจึงเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งต่างๆ ที่สอดคล้องกับแก่นเรื่อง ตัวละครที่ชีตใช้เป็นสัญลักษณ์แทนแก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลได้แก่นกอินทรีและพัฒนาการของโปรเมเต

3.4.1.1. นกอินทรี

ตัวละครในตำนานที่ชีตนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์สื่อถึงความเป็นปัจเจกบุคคลคือนกอินทรี ผู้อ่านที่รู้จักตำนานโพรมิทิวสจะทราบที่มาของนกอินทรีตัวนี้ว่าเป็นบริวารซึ่งซุสส่งมาทรมานโพรมิทิวส นกอินทรีมีหน้าที่บินมาจิกกินตับโพรมิทิวสทุกวันพออิ่มแล้วก็จากไปเท่านั้น แต่ในวรรณกรรมเรื่องนี้นกอินทรีมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากเพราะผู้แต่งใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นปัจเจกบุคคลและแก่นแท้ที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่ในตัว โปรเมเตเน้นย้ำประเด็นนี้ตลอดเวลาโดยกล่าวซ้ำแล้วซ้ำอีกดังนี้

...Il faut avoir un aigle. D' ailleurs, nous
en avons tous un...

(*Le Prométhée Mal Enchaîné* , pp. 63, 64, 65, 67, 72)

ในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* นกอินทรีมีบทบาทสำคัญมากเพราะสื่อให้เห็นพัฒนาการด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นปัจเจกชนในทัศนะของซีด ตั้งแต่ต้นจนใกล้จะถึงตอนจบของเรื่อง ผู้แต่งเน้นย้ำว่าทุกคนมีนกอินทรีอยู่ในตัวเพื่อเตือนให้ผู้อ่านระลึกถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของมนุษย์ ซีดเสนอแนะผ่านคำพูดของโปรเมเตว่าเราต้องบำรุงรักษาให้นกอินทรีมีขนที่สวยงาม ร่างกายอ้วนท้วนสมบูรณ์ ยิ่งนกอินทรีสวยงามมากขึ้นเท่าใดมนุษย์ก็จะมีคุณค่าและมีความเป็นตัวของตัวเองมากขึ้นเท่านั้น ผู้แต่งสะท้อนภาพสังคมผ่านตัวละครตัวนี้ว่าการแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกบุคคลของมนุษย์ทำให้นกอินทรีสวยงามขึ้น แต่สังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่ทุกคนทำอะไรเหมือนกัน มีวิถีชีวิตเหมือนกัน มนุษย์ไม่ระลึกถึงแก่นแท้ที่ทุกคนมีอยู่ในตัว นกอินทรีจึงผอมโซ ขนเป็นสีเทาและมีสภาพน่าสังเวช ทั้งนี้เพราะไม่มีใครเอาใจใส่หรือสนใจดูแลมัน เห็นได้จากที่โปรเมเตเตือนสติผู้ฟังในตอนท้ายของการกล่าวสุนทรพจน์ดังนี้

...si vous ne repaissez pas avec amour votre
aigle, il restera gris, misérable, invisible à tous
et sournois ...Messieurs, il faut aimer son aigle,
l'aimer pour qu'il devienne beau ...

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, p. 77)

นกอินทรีจะปรากฏตัวร่วมกับโปรเมเตตลอดทั้งเรื่อง จนถึงตอนจบตัวละครตัวนี้ก็ยังคงมีบทบาทสำคัญ เนื่องจากผู้แต่งหักมุมให้โปรเมเตตัดสินใจฆ่านกอินทรีและเก็บรักษาเพียงขนของมันไว้ ความตายของนกอินทรีเป็นสัญลักษณ์แทนการละทิ้งแนวคิดเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลโดยสมบูรณ์แบบ ซีดเสนอแนะว่ามนุษย์ควรมีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่พยายามเลียนแบบผู้อื่น แต่ในขณะที่เดียวกันเราก็ต้องปรับตัวให้อยู่ร่วมกับคนอื่น ๆ ในสังคมได้ด้วย เพราะถ้าเป็นตัวของตัวเองแล้วต้องอยู่คนเดียว เข้ากับคนอื่นไม่ได้ ชีวิตมนุษย์ก็จะมีประโยชน์หรือคุณค่าใดๆ เช่นกัน นกอินทรีในเรื่องเล่าของซีดจึงมีหน้าที่มากกว่าการเป็น

เครื่องมือสำหรับทรมานโพรมีทิวสเหมือนในตำนานเดิม แต่มีบทบาทคล้ายกับนกอินทรีซึ่งมาจิกกินหัวใจของโพรมีทิวสในเรื่อง *Prometheus Unbound* เพราะสื่อให้เห็นแก่นเรื่องอย่างชัดเจนเหมือนกัน อย่างไรก็ตามนกอินทรีในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* มีความสำคัญมากกว่าในบทละครของเชลลีย์เนื่องจากขีดอ้างถึงตัวละครตัวนี้ตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง ในขณะที่เชลลีย์กล่าวถึงเพียงตอนเดียวเท่านั้น

3.4.1.2. พัฒนาการของโปรเมเต

ตัวละครโปรเมเตในเรื่องเล่าของซิดเป็นตัวละครที่มีพัฒนาการ เห็นได้ชัดเจนจากแนวคิดเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคล ในตอนต้นๆเรื่องโปรเมเตมีความเชื่อว่ามนุษย์มีสิทธิ์เลือกทางเดินของตัวเอง ทุกคนต้องรู้ว่าตนเป็นใครและต้องการอะไร รวมทั้งแสวงหาเสรีภาพในการดำเนินชีวิตโดยมีความเป็นตัวของตัวเองอย่างสมบูรณ์ เพราะมนุษย์เราจะมีคุณค่าก็ด้วยการตัดสินใจทำสิ่งต่างๆด้วยตนเองและรับผิดชอบผลที่เกิดจากการกระทำนั้นอย่างกล้าหาญ ดังนั้นมนุษย์จึงไม่ควรยอมเปลี่ยนแปลงหรือปรับตัวไปตามสภาพซึ่งสังคมและคนอื่นเป็นผู้กำหนด โปรเมเตยึดถือแนวคิดนี้เป็นอุดมคติ เขาจึงมีความสุขกับการแยกตัวออกจากสังคมและอยู่กับนกอินทรีซึ่งเขาคิดว่ามันคือตัวตนของเขาและเป็นสิ่งเดียวที่เขาเป็นเจ้าของอย่างแท้จริง แต่เมื่ออ่านจนจบเรื่องผู้อ่านจะเห็นพัฒนาการของโปรเมเต เขาละทิ้งอุดมคติที่ยึดถือมาตลอดและยอมรับว่าปัจเจกบุคคลไม่จำเป็นต้องแยกตัวออกจากสังคมอย่างเด็ดขาดเสมอไป มนุษย์ต้องตระหนักว่าตัวตนที่แท้จริงของตัวเองเป็นอย่างไร รวมทั้งรู้จักสร้างคุณค่าและกฎเกณฑ์ให้ตัวเอง แต่ในขณะเดียวกันก็ควรปรับตัวให้ใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข ปัจเจกบุคคลในทัศนะของซิดจึงไม่ใช่บุคคลที่หลงใหลในอุดมคติจนลืมความเป็นจริง การแสวงหาความต้องการของตัวเองนั้นจะต้องยึดถือความจริงเป็นหลักด้วย มิฉะนั้นความเป็นปัจเจกบุคคลก็จะไม่มีความหมายอะไรเพราะต้องมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยว

ซิดเสนอแก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลในทัศนะของเขาผ่านพัฒนาการด้านความคิดและการกระทำของโปรเมเต เริ่มจากตอนเปิดเรื่องซึ่งโปรเมเตเดินลงจากยอดเขาคอเคซัสมายังกรุงปารีส เมื่อมาถึงเขารู้สึกสับสน ไม่รู้ว่าเขาอยู่ที่ไหนและคนที่เดินผ่านไปผ่านมากำลังทำอะไรกันอยู่ ต้องให้บริกรชายในคาเฟ่เป็นผู้แนะนำให้เขารู้จักคนอื่นๆและเริ่มต้นแสวงหาตัวตนที่แท้จริงของเขา หลังจากนั้นโปรเมเตก็ถูกจับเข้าคุกเนื่องจากปล่อยให้นกอินทรีบินเข้ามาสร้างความเสียหายในคาเฟ่และทำร้ายโกแกลสจนตาบอด ขณะที่อยู่ในคุกนกอินทรีบินมา

หาเขาทุกวันเพื่อกินตับของเขาเป็นอาหารและในที่สุดมันก็ไม่จากไปไหนอีกเลย โพรเมเตคิด ว่านกอินทรีมาหาเพราะมันชื่อสัตย์ต่อเขาดังที่เขาเรียกมันว่า “Oiseau fidèle” (p. 52) เขาคิด ว่านกอินทรีคือตัวตนของเขาเพราะมันเป็นสิ่งเดียวที่เขามีและติดอยู่กับเขาตลอดเวลา โพรเมเตหลงใหลในความสวยงามของนกอินทรี ทุกๆวันเขาจะรอคอยให้นกอินทรีบินมากินตับ เขาเป็นอาหารและลูบไล้ขนที่สวยงามขึ้นทุกวันของมันด้วยความพึงพอใจ นกอินทรีอยู่กับ โพรเมเตแล้วมีอาหารอุดมสมบูรณ์ ในที่สุดมันจึงไม่จากไปไหนอีก ผู้แต่งบรรยายว่าร่างกาย ของโปรเมเตผ่ายผอมลงและเต็มไปด้วยรอยแผล ส่วนนกอินทรีกลับอ้วนท้วนสมบูรณ์ ชีด บรรยายภาพในคุกกดังนี้

Il occupait de ses morsures le prisonnier qui
l'occupait de ses caresses, qui maigrissait et s'épuisait
d'amour, tout le jour caressant ses plumes, sommeillant
la nuit sous son aigle et le repaissant à loisir. - L'aigle
ne le quittait plus ni la nuit ni le jour.

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, p. 55)

ความสัมพันธ์ระหว่างโปรเมเตและนกอินทรีในช่วงนี้เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็น บังเจกบุคคลอย่างสมบูรณ์ซึ่งแยกตัวออกจากสังคมโดยเด็ดขาด โพรเมเตอุทิศร่างกายของ เขาให้เป็นอาหารของนกอินทรี ไม่สนใจว่าตัวเขาเองจะผ่ายผอมลงแค่ไหนและไม่ติดต่อกับ ใครเลย เนื้อเรื่องในตอนนี้สะท้อนให้ผู้อ่านเห็นว่าถ้าเราเลือกจะเป็นบังเจกบุคคลโดยสมบูรณ์ แบบ ไม่ยอมปรับตัวเข้ากับคนอื่นในสังคมเลย เราก็จะต้องโดดเดี่ยวและทนทุกข์ทรมาน เหมือนโปรเมเต ต่อมาเมื่อได้ออกจากคุก เขาก็ยังเชื่อมั่นในความเป็นบังเจกบุคคลโดย สมบูรณ์แบบและพยายามพูดโน้มน้าวให้ผู้อื่นเป็นเหมือนเขา แต่แล้วเมื่อพบว่าคำพูดของเขา มีอิทธิพลอย่างมากต่อดาโมแกลสผู้ซึ่งเสียชีวิตเพราะพยายามจะเป็นบังเจกบุคคลโดย สมบูรณ์แบบตามที่โปรเมเตบอก ดาโมแกลสแยกตัวออกจากสังคมและใช้เวลาไปกับการรู้สึก สำนึกผิดที่เขาได้เงินมาเพราะการเจ็บตัวของโกแกลส เขาคุ่นคิดอยู่แต่เรื่องนี้จนสุขภาพแยลง และเสียชีวิตในที่สุด ความตายของดาโมแกลสทำให้โปรเมเตมองนกอินทรีในแง่มุมที่เปลี่ยน ไป เขาเริ่มรู้สึกว่าการเป็นบังเจกบุคคลโดยไม่สนใจสังคมเป็นสิ่งที่น่าหวาดกลัว และเป็นสาเหตุให้เขาตัดสินใจฆ่านกอินทรีในตอนจบเรื่อง การฆ่านกอินทรีเป็นสัญลักษณ์ แทนการละทิ้งความเชื่อที่บังเจกบุคคลต้องอยู่แต่กับตัวเองและแยกตัวออกจากสังคม พัฒนาการทางความคิดของโปรเมเตแสดงให้เห็นว่าถึงแม้สังคมจะเลวร้ายแต่บังเจกบุคคลก็

อยู่ไม่ได้หากปราศจากสังคม การชำนอกอินทรีแสดงถึงความสมดุลระหว่างความเป็นปัจเจกชนและหน้าที่ต่อสังคม แม้ว่าโปรเมเตจจะชำนอกอินทรีไปแล้วแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าเขาละทิ้งความเป็นปัจเจกชนเสียทั้งหมดเพราะเขายังคงเก็บรักษาขนของนกอินทรีไว้ดังที่เขาบอกว่า “J’en ai gardé toutes les plumes.” (p. 117)

สำหรับประเด็นเกี่ยวกับความสอดคล้องระหว่างเรื่องราวของโพรมีทีอุสตามตำนานเดิมกับโปรเมเตในเรื่องเล่าของซิดนั้น ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 2 แล้วว่าซิดนำตำนานโพรมีทีอุสมาอ้างอิงอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นวีรกรรมที่โพรมีทีอุสขโมยไฟมาให้มนุษย์ บทลงโทษที่เขาได้รับ ที่มาของนกอินทรีหรือความเผด็จการและเอาแต่ใจตนเองของซุส แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีรายละเอียดหลายอย่างแตกต่างไปจากตำนานเดิมและวรรณกรรมอีก 3 เรื่อง ซึ่งได้กล่าวมาก่อนหน้านี้ ที่เห็นได้ชัดเจนที่สุดคือโพรมีทีอุสในเรื่องเล่าของซิดเป็นตัวละครที่มีพัฒนาการ เริ่มต้นจากการยึดติดอยู่กับแนวคิดซึ่งเป็นอุดมคติ นั่นคือมนุษย์ต้องคำนึงถึงความเป็นปัจเจกชนและความต้องการของตัวเองเป็นหลักโดยแยกตัวออกจากสังคม โปรเมเตพยายามชี้้นำให้คนอื่น ๆ ค้นหาความเป็นปัจเจกที่มีอยู่ในตัวและแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมาอย่างเต็มที่ แม้ว่าการแสดงความเป็นปัจเจกชนจะทำให้มนุษย์เจ็บปวดทุกข์ทรมานก็ต้องยอม ดังที่โปรเมเตพูดกับผู้ฟังสุนทรพจน์ว่า “Messieurs, il faut se dévouer à son aigle.” (p. 76) มนุษย์ต้องยอมอุทิศตนเพื่อให้ความเป็นปัจเจกได้เปิดเผยออกมา แต่ต่อมาโปรเมเตเห็นว่าเมื่อยึดถืออุดมคติเช่นนี้แล้วต้องเสียชีวิตแบบดาโมแกลสเขาก็ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดและตัดสินใจชำนอกอินทรีโดยตระหนักว่านกอินทรีเกาะกินร่างกายของเขามานานเต็มที่แล้วและตอนนี้ก็ถึงคราวที่เขาจะกินมันบ้าง ผู้แต่งหักมุมในตอนจบของเรื่องเล่าโดยให้โปรเมเตกล่าวสุนทรพจน์อีกครั้งแล้วพูดตรงกันข้ามกับที่กล่าวไว้ในสุนทรพจน์ครั้งแรก นั่นคือครั้งแรกบอกให้บำรุงเลี้ยงดูนกอินทรีให้สวยงามแต่ในครั้งที่สองกลับบอกว่าเขาชำนอกอินทรีไปแล้ว นกอินทรีในเรื่องนี้จึงไม่ได้ตายด้วยฝีมือของเฮอร์คิวลิสเหมือนในวรรณกรรมเรื่องอื่นๆ แต่โปรเมเตเป็นผู้ฆ่ามันด้วยมือของเขาเอง โปรเมเตยอมละทิ้งอุดมคติที่เขายึดถือมาตลอดเพราะตระหนักว่าถึงแม้มนุษย์จะมีความเป็นปัจเจกบุคคลอย่างเต็มที่แต่ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อิสระภาพที่ได้มาจากการเป็นปัจเจกชนนั้นก็จะมีประโยชน์อะไร อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าซิดจะสรุปแก่นเรื่องไว้ชัดเจนในตอนจบแล้ว เขาก็ไม่ลืมที่จะเตือนสติให้ผู้อ่านใช้ความคิดต่อไป ไม่จำเป็นต้องเชื่อตามที่เขาเขียนไว้ในวรรณกรรมทุกอย่าง เห็นได้จากที่ซิดเขียนเป็นเชิงประชดประชันไว้ในบทส่งท้ายของเรื่องว่าถ้าผู้อ่านเชื่อสิ่งที่เขาเขียนไว้ในวรรณกรรมและนำไปใช้เป็นแบบอย่างในการ

ดำเนินชีวิตโดยไม่คิดไตร่ตรองแล้วต้องประสบปัญหาจะมาโทษว่าเป็นความผิดของผู้แต่งไม่ได้ ชีดกล่าวไว้ดังนี้

Pour tâcher de faire croire
au lecteur que si ce livre est tel.
Ce n'est pas la faute de l' auteur.

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, p. 119)

3.4.2. แก่นเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์

เรื่องสถานภาพของมนุษย์เป็นแก่นเรื่องสำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งผู้แต่งเสนอในวรรณกรรมเรื่องนี้ ชีดใช้ตัวละคร 2 ตัวคือดาโมแกลสและโกแกลสเป็นอุทาหรณ์ให้ผู้อ่านตระหนักว่าบุคคลควรจะเป็นนายของตัวเอง กำหนดคุณค่าให้ตัวเอง แต่คุณค่านั้นต้องไม่ใช่สิ่งตายตัว ควรเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ มนุษย์ไม่ควรตกอยู่ใต้อำนาจของคนอื่นหรือสิ่งอื่น ไม่ว่าจะเป็ชะตากรรมหรือการยึดถือแนวคิดเพียงแนวเดียวเป็นหลักในการดำเนินชีวิต แต่ควรเลือกปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญอยู่เพราะผู้ที่ปรับตัวได้เท่านั้นจึงจะมีชีวิตอยู่รอด ในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่ามีอำนาจ 2 ฝ่ายซึ่งพร้อมจะเข้ามามีอิทธิพลเหนือชะตากรรมของมนุษย์ได้ทุกเวลา อำนาจฝ่ายแรกคืออำนาจฝ่ายซุสซึ่งคอยบงการให้มนุษย์ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก มนุษย์ต้องพยายามดิ้นรนเพื่อหาทางเอาตัวรอด ในขณะที่ซุสรอดูความทุกข์ทรมานของมนุษย์ด้วยความสนุกสนาน ส่วนอำนาจฝ่ายที่สองคืออำนาจฝ่ายโปรเมเต โปรเมเตจะพยายามกระตุ้นให้มนุษย์ทำในสิ่งที่เป็นอุดมคติและผลักดันให้มนุษย์เดินทางไปให้ถึงจุดหมายที่ตั้งไว้โดยไม่สนใจว่าถ้าไปถึงแล้วมนุษย์จะมีชีวิตอยู่ต่อไปได้หรือไม่ ผู้แตงนำตัวละครในตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจ 2 ฝ่ายซึ่งอยู่ตรงข้ามกันเพื่อสะท้อนให้เห็นว่าการจะรักษาสถานภาพของความเป็นมนุษย์ไว้ให้ได้นั้นยากลำบากเพียงใด มนุษย์ต้องตระหนักถึงคุณค่าของตัวเองและดำเนินชีวิตอย่างมีสติ รวมทั้งต้องรู้ว่าเมื่อใดควรทำตามอำนาจฝ่ายซุสและเมื่อใดควรทำตามอำนาจฝ่ายโปรเมเต ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ต้องตกเป็นทาสของอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนไม่เหลือคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ในเรื่องนี้ชีดใช้ตัวละครดาโมแกลสและโกแกลสเป็นตัวอย่างให้ผู้อ่านเห็นว่าเป็นคนที่ยึดถืออุดมคติและปล่อยให้อำนาจฝ่ายโปรเมเตครอบงำมากเกินไปจะมีจุดจบแบบดาโมแกลส ส่วนคนที่รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่างๆก็จะมีชีวิตอยู่รอดได้อย่างมีความสุข การนำตำนานมาใช้ให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์จึงวิเคราะห์ได้

จากชะตากรรมของตัวละครดาโมแกลสและโกแกลส รวมทั้งบทบาทของซุสในฐานะพระเจ้าผู้
แสวงหาความสุขจากความทุกข์ทรมานของมนุษย์

3.4.2.1.ดาโมแกลส

ผู้แต่งสะท้อนความคิดของเขาผ่านวรรณกรรมเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ว่าสถานภาพของมนุษย์ไม่มีอะไรราบรื่นเลย ขณะที่ซุสรอโอกาสจะใช้มนุษย์เป็นเครื่องเล่น โพรเมเต็ทพยายามจะให้มนุษย์ไฝฝันทาแต่สิ่งที่เป็นอุดมคติต่างๆที่มนุษย์เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งในจักรวาล ไม่มีอำนาจจะไปทำให้อุดมคตินั้นเป็นจริงขึ้นมาได้โดยไม่สูญเสียอะไรเลย ดาโมแกลสคือตัวอย่างของมนุษย์ที่แยกแยะไม่ได้ว่าเมื่อใดควรทำตามอำนาจฝ่ายซุสและเมื่อใดควรทำตามอำนาจฝ่ายโพรเมเต็ท เขาปล่อยให้ทั้งซุสและโพรเมเต็ทมีอำนาจเหนือชะตากรรมของเขาอยู่ตลอดเวลา ในตอนต้นเรื่องทันทีที่ดาโมแกลสได้รับเงิน 500 ฟรังก์ เขาก็รู้สึกว่าเขาเป็นหนี้และมีหน้าที่ต้องเก็บรักษาเงินจำนวนนี้ไว้ให้เจ้าของที่แท้จริงซึ่งก็หมายความว่าดาโมแกลสตกเป็นทาสของซุสไปแล้วโดยไม่รู้ตัว ดาโมแกลสคิดว่าเงินจำนวนนี้เป็นภาระหนักที่เขาต้องปลดเปลื้องโดยหาเจ้าของให้ได้และนำเงินไปคืน เขารู้สึกว่าตัวเขาเองตกเป็นกรรมสิทธิ์ของเจ้าของเงินจำนวนนี้ไปเสียแล้ว เห็นได้ชัดเจนจากคำพูดดังต่อไปนี้

...Ces cinq cents francs chaque jour plus
me pèsent ; je voudrais m'en débarrasser et
je ne sais pas comment faire ... Avant j' étais
banal mais libre. A présent j' appartiens à lui...

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, p. 27)

ต่อมาเมื่อดาโมแกลสทราบว่าเงินที่เขาได้รับมาจากการเจ็บตัวของโกแกลส และโกแกลสเป็นผู้เขียนชื่อเขาลงบนซอง แทนที่เขาจะหมดภาระเพราะรู้ที่มาของเงินแล้ว ดาโมแกลสกลับยิ่งเป็นกังวลมากขึ้นว่าเขาเป็นต้นเหตุให้โกแกลสต้องเจ็บตัว เขาสำนึกผิดอยู่ตลอดเวลาว่า “sans ces 500 francs Coclès ne serait pas misérable.” (p. 49) และต่อมาหลังจากได้ฟังสุนทรพจน์ของโพรเมเต็ท ดาโมแกลสก็ตกเป็นทาสของอำนาจฝ่ายโพรเมเต็ทอีก เขาพยายามจะเป็นปัจเจกชนในอุดมคติอย่างที่โพรเมเต็ทบอกโดยแยกตัวออกจากสังคม ทำให้ยิ่งคิดมากและทุกข์ทรมานจนเสียชีวิต การยอมรับอำนาจทั้งฝ่ายซุสและโพรเมเต็ทอย่างงมงาย ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดทำให้ดาโมแกลสต้องสูญเสียสิ่งที่สำคัญที่สุดของความเป็นมนุษย์

นั่นคือชีวิตของเขาในที่สุดเป็นอุทาหรณ์ว่าผู้ที่ปรับตัวหรือแยกแยะไม่ได้ก็ต้องตายเหมือนดาโมแกลส

3.4.2.2. โกแกลส

โกแกลสคือตัวละครซึ่งขีดสร้างให้อยู่ฝ่ายตรงข้ามกับดาโมแกลส โกแกลสไม่ยอมตกเป็นทาสของทั้งซุสและโปรมเต เขารู้จักปรับตัวรวมทั้งพยายามแสวงหาประโยชน์จากสถานการณ์ซึ่งเลวร้าย หลังจากที่เก็บผ้าเช็ดหน้าให้ซุสแต่กลับต้องถูกตบหน้าอย่างไรเหตุผลโกแกลสก็ไม่ได้เก็บเรื่องนี้มาคิดใคร่ครวญอีก เขาบอกกับตัวเองว่ามันอาจจะเป็นเหตุบังเอิญหรือไม่ก็เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดมาแล้ว เขาไม่หลงกลหรือทุกข์ทรมานเพราะเกมของซุส นอกจากนั้นเมื่อเขาประสบชะตากรรมอีกครั้งคือถูกนกอินทรีจิกจนตาบอดไปหนึ่งข้าง แทนที่เขาจะท้อแท้เพราะต้องกลายเป็นคนพิการ โกแกลสกลับใช้ประโยชน์จากสถานการณ์นี้โดยเรียไรเงินจากคนที่มิเมตตาเพื่อสร้างที่พักสำหรับคนตาบอด เขาแต่งตั้งตัวเองเป็นผู้อำนวยความสะดวกนิธิช่วยเหลือคนตาบอดจนร่ำรวยและมีความสุขกว่าตอนที่ตามองเห็นทั้งสองข้างเสียอีก ความพิการไม่ได้ทำให้เขาทุกข์ทรมานหรือเก็บตัวอยู่แต่ในบ้าน ตรงกันข้ามเขากลับมีอะไรทำมากขึ้นและมองสิ่งต่างๆ ด้วยมุมมองที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น นอกจากจะไม่ตกเป็นทาสของอำนาจฝ่ายซุสแล้ว โกแกลสยังไม่ตกเป็นทาสของอำนาจฝ่ายโปรมเตอีกด้วย เขาไม่คิดว่าปัจเจกชนจะต้องแยกตัวออกจากสังคมหรือไม่ยอมลดความปัจเจกของตนลงบ้างเพื่อให้อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ โกแกลสเป็นคนเตือนสติโปรมเตให้เลิกพูดว่ามนุษย์จะต้องบำรุงและเลี้ยงดูนกอินทรีให้สวยงามเพราะเห็นตัวอย่างจากดาโมแกลสแล้วว่าถ้ามันแต่เอาใจใส่ดูแลนกอินทรี ตัวมนุษย์เองจะมีชะตากรรมเช่นไร อีกทั้งกล่าวไว้ชัดเจนว่าเขาอยู่ฝ่ายตรงข้ามกับดาโมแกลสและไม่เคยมีความคิดเห็นตรงกันเลยดังนี้

Ne lui disiez - vous pas qu'il faut nourrir
son aigle ? - Que voulez - vous ? Damoclès et moi,
nous n'avons jamais pu nous entendre ; nos points
de vue sont diamétralement opposé .

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, pp. 95-96)

3.4.2.3. บทบาทของซุสในฐานะตัวแทนของพระเจ้า

ในวรรณกรรมเรื่องนี้ชี้ให้เห็นแก่นเรื่องสถานภาพของมนุษย์ผ่านความสัมพันธ์ระหว่างพระเจ้กับมนุษย์ด้วย ซุสคือตัวแทนของพระเจ้าซึ่งมาปรากฏตัวในรูปของมนุษย์ปุถุชนแต่มีอำนาจมากกว่าคนทั่วไปและบางครั้งตัวละครในเรื่องเช่นบริกรชายก็เรียกเขาว่า “le bon Dieu” (p. 87) ทศนะของซุสที่มีต่อพระเจ้านับว่าชัดเจน เขาแสดงให้เห็นว่ามนุษย์ถูกพระเจ้โยนทิ้งลงมาในโลกโดยไม่ได้รับคำแนะนำหรือการชี้ทางใดๆจากพระเจ้เลย อีกทั้งพระเจ้ยังเห็นมนุษย์เป็นของเล่นโดยบังคับให้ต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบาก มนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดของตัวเองและถ้ามนุษย์คนใดเสียชีวิตเพราะเกมที่พระเจ้บังคับให้มนุษย์ต้องเล่น พระองค์ก็ไม่เอาใจใส่และไม่รับผิดชอบ ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่าการรักษาสถานภาพของมนุษย์ไว้ให้ได้เป็นสิ่งที่ยากลำบากเพราะมนุษย์มักตกเป็นของเล่นของพระเจ้โดยไม่รู้ตัว อุปสรรคและความยากลำบากในชีวิตมนุษย์เป็นผลจากการกระทำโดยหลบซ่อนของพระเจ้ ผู้แต่งสะท้อนความคิดว่าพระเจ้ไม่ได้มีเมตตาต่อมนุษย์เลย แต่คอยผลักดันให้มนุษย์พบกับความยากลำบากเพราะกลัวว่ามนุษย์จะสุขสบายและมีชีวิตที่ราบรื่นเกินไป เห็นได้จากที่ซุสกล่าวดังนี้

...je plante en l’homme, je m’amuse à ce que
cela pousse ; je m’amuse à le voir pousser. L’homme sans
quoi serait si vide ! ...

(*Le Prométhée Mal Enchaîné*, p. 85)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นว่าตำนานโพรมิเทอุสที่ชื่อนำมาประยุกต์ใช้ในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* มีลักษณะแตกต่างจากเรื่อง *Prometheus Bound*, *Prometheus Unbound* และ *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* มากเพราะผู้แต่งนำตัวละครในตำนานมาใช้เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่เป็นนามธรรม วรรณกรรมเรื่องนี้ไม่ใช่โคกนาฏกรรมของโพรมิเทอุส แต่เป็นโคกนาฏกรรมของมนุษย์เช่นดาโมเกลสและโกเกลสซึ่งสะท้อนให้เห็นสถานภาพของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ อย่างไรก็ตามตัวละครในตำนานทั้งซุส โพรเมเตและนกอินทรียังคงมีความสำคัญเนื่องจากมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและชะตากรรมของตัวละครที่เป็นมนุษย์ อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่ช่วยสื่อให้ผู้อ่านเข้าใจแก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลและแก่นเรื่องเกี่ยวกับสถานภาพของมนุษย์ การนำตัวละครในตำนานมาดำเนินชีวิตร่วมกับมนุษย์ปุถุชนในสังคมสมัยศตวรรษที่ 20 ทำให้เทวดานานไม่ดูเป็นเรื่องไกลตัวเกินไป แต่เป็นอำนาจ 2 ฝ่ายที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ บางครั้งมนุษย์

ก็ตกอยู่ใต้อำนาจของซุสคือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดไว้ ไม่เป็นตัวของตัวเอง แต่บางครั้งมนุษย์ก็ยึดถืออุดมคติของตนมากเกินไปจนทำให้ต้องพบกับความหายนะซึ่งก็คืออำนาจฝ่ายโปรเมเต ดังนั้นซุสและโปรเมเตจึงยังคงอยู่ได้ในศตวรรษที่ 20 โดยสะท้อนผ่านวรรณกรรมขององเดร ซีด

ความแตกต่างระหว่างตำนานโพรมิทิวสในวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่องเป็นเครื่องยืนยันว่าแก่นเรื่องมีบทบาทและมีความสำคัญอย่างมากต่อการนำตำนานมาประยุกต์ใช้ในวรรณกรรม มุมมองที่แตกต่างกันของนักเขียนแต่ละคนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในตำนาน เพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่นำเสนอ ความแตกต่างซึ่งเห็นได้ชัดเจนและพบในวรรณกรรมทุกเรื่องคือการเปลี่ยนแปลงด้านตัวละคร วรรณกรรมทั้ง 4 เรื่องต่างก็มีที่มาจากตำนานโพรมิทิวสเหมือนกัน แต่ตัวละครมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับว่านักเขียนมีแก่นเรื่องเช่นไร เป็นต้นว่าไอโอคือตัวละครที่ตกเป็นเหยื่ออำนาจเผด็จการของซุส เมื่อเฮสคิลุสต้องการเสนอแก่นเรื่องความมัวเมาในอำนาจของชนชั้นปกครอง เขาจึงนำเรื่องราวของไอโอมารวมเข้ากับตำนานโพรมิทิวส หลังจากนั้นเมื่อนักเขียนคนอื่นๆ นำตำนานโพรมิทิวสมาใช้โดยไม่สนใจแก่นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจเผด็จการ ชะตากรรมของไอโอก็ไม่ได้รับการกล่าวถึงอีกเลย การเปลี่ยนแปลงด้านตัวละครมีหลายลักษณะซึ่งผู้วิจัยสรุปได้เป็น 3 แบบดังนี้

1) นำตัวละครในตำนานมาใช้แต่เปลี่ยนแปลงลักษณะอุปนิสัยให้แตกต่างไปจากเดิม เห็นได้ชัดเจนจากตัวละครโพรมิทิวสซึ่งมีลักษณะอุปนิสัยแตกต่างกันออกไปในวรรณกรรมแต่ละเรื่อง เฮสคิลุสกำหนดให้โพรมิทิวสมีลักษณะเป็นวีรบุรุษที่มีจิตใจเข้มแข็งอดทน ไม่ยอมพ่ายแพ้เพื่อให้เป็นตัวแทนของนักปฏิวัติต่อต้านอำนาจเผด็จการ ส่วนในเรื่อง *Prometheus Unbound* โพรมิทิวสมีอุปนิสัยอ่อนโยน รู้จักให้อภัยผู้อื่นและไม่ก้าวร้าวเหมือนในเรื่องแรก ทั้งนี้เป็นเพราะเชลลีย์ต้องการให้ผู้อ่านนึกถึงความรักซึ่งมีแต่การเสียสละและให้อภัยแบบความรักของพระเยซูคริสต์โดยผ่านการมองภาพตัวละครโพรมิทิวส สำหรับเรื่อง *Frankenstein ; or , The Modern Prometheus* ลักษณะของโพรมิทิวสก็ถูกเปลี่ยนแปลงไปอีก เขากลายเป็นโพรมิทิวสสมัยใหม่ซึ่งเป็นมนุษย์บุรุษที่มีทั้งความเข้มแข็งและอ่อนแออยู่ในตัว โพรมิทิวสสมัยใหม่หรือวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์มีลักษณะเป็นมนุษย์จริงๆ ไม่ใช่วีรบุรุษตามขนบที่ยึดถือกันมาแต่เดิม ผู้แต่งเปลี่ยนแปลงตัวละครโพรมิทิวสเพื่อให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องเกี่ยวกับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และในวรรณกรรมเรื่องสุดท้ายได้แก่ *Le Prométhée Mal Enchaîné* บุคลิกลักษณะของโพรมิทิวสก็ได้รับการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้อง

คล้องกับแก่นเรื่องในวรรณกรรมเช่นกัน ซีดกำหนดให้โปรเมเตเป็นสัญลักษณ์แทนอำนาจที่คอยกระตุ้นให้มนุษย์เดินทางไปสู่อุดมคติและยึดถือความเป็นปัจเจกบุคคลโดยสมบูรณ์แบบแต่ในขณะเดียวกันเขาก็เป็นตัวละครที่มีพัฒนาการ เมื่อเห็นว่ายึดมั่นในแนวคิดที่เป็นอุดมคติแล้วมีชีวิตอยู่ในสังคมไม่ได้ เขาก็ยอมเปลี่ยนแปลงความคิดตัวเองซึ่งสื่อถึงแก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลตามทัศนคติของซีด อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าลักษณะอุปนิสัยของโพรมีทีอุสจะแตกต่างกันไปในวรรณกรรมฉบับต่างๆดังได้กล่าวมาแล้ว สิ่งหนึ่งซึ่งยังคงปรากฏอยู่ในวรรณกรรมทุกเรื่องคือความเป็นมิตรกับมนุษยชาติและต้องการช่วยเหลือมนุษย์แต่ตนเองกลับได้รับทุกข์ทรมานจากความปรารถนาดีนั้น

2) สร้างตัวละครขึ้นมาใหม่เพื่อสนับสนุนแก่นเรื่องโดยตรง ในวรรณกรรมแต่ละเรื่องจะมีตัวละครที่ไม่ปรากฏในตำนานเดิมแต่นักเขียนสร้างขึ้นใหม่เพื่อนำผู้อ่านไปสู่ความเข้าใจแก่นเรื่อง ตัวละครที่ผู้แต่งสร้างขึ้นใหม่ได้แก่ไอโอในเรื่อง *Prometheus Bound* ซึ่งแสดงให้เห็นการใช้อำนาจในทางที่ผิดของซุส ส่วนเรื่อง *Prometheus Unbound* เซลลีย์ก็สร้างตัวละครเอเซียและเดโมกออร์กอนเพื่อเป็นตัวแทนของความรักและความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของทุกสรรพสิ่ง ในเรื่อง *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* ผู้แต่งใช้ปิศาจเป็นตัวแทนผลร้ายของความเจริญทางวิทยาศาสตร์ นอกจากนั้นตัวละครซึ่งเป็นคนในครอบครัวและเพื่อนสนิทของวิกเตอร์ แฟรงเกนสไตน์ก็คือตัวอย่างของคนบริสุทธิ์ที่ต้องเสียชีวิตเพราะวิทยาศาสตร์พัฒนาไปอย่างไร้ทิศทาง และในเรื่องสุดท้ายคือ *Le Prométhée Mal Enchaîné* ซีดนำตัวละครในตำนานมาใช้เพียง 3 ตัวคือโพรมีทีอุส ซุสและนกอินทรี นอกเหนือจากนั้นผู้แต่งสร้างขึ้นใหม่ทั้งหมดเพื่อให้เป็นภาพสะท้อนของคนในสังคมช่วงปลายศตวรรษที่ 19 ถึงต้นศตวรรษที่ 20 โดยเฉพาะดาโมเกลสและโกเกลสซึ่งเป็นตัวอย่างของแนวทางการดำเนินชีวิต 2 แบบ แบบแรกคือการยึดถืออุดมคติโดยไม่มองดูความเป็นจริงทำให้มีชีวิตอยู่ไม่ได้ในสังคมและต้องตายแบบดาโมเกลส ส่วนแบบที่สองคือผู้ที่รู้จักปรับตัวไปตามสถานการณ์เช่นโกเกลส จะเห็นได้ว่าตัวละครที่สร้างขึ้นใหม่ในวรรณกรรมทั้ง 4 เรื่องต่างก็มีบทบาทสำคัญสอดคล้องกับแก่นเรื่องทั้งสิ้น การสร้างตัวละครขึ้นมาใหม่จึงเป็นลักษณะสำคัญประการหนึ่งซึ่งนักเขียนทุกยุคทุกสมัยนิยมใช้เพื่อปรับเปลี่ยนตำนานให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องที่ตนต้องการนำเสนอในวรรณกรรม

3) นำตัวละครในตำนานซึ่งไม่มีความสำคัญมาใช้ในวรรณกรรมโดยเพิ่มบทบาทให้กลายเป็นตัวละครหลักในเรื่องและเป็นสัญลักษณ์แทนแก่นเรื่องโดยตรง ตัวอย่างของการ

ปรับเปลี่ยนตัวละครในลักษณะนี้คือบทบาทของนกอินทรี ตามตำนานเดิมนกอินทรีแทบไม่มีบทบาทใดๆเลย เป็นเพียงเครื่องมือที่ซุสใช้ลงโทษโพรมีทีอุส ในบทละครของเอสคิลุส นกอินทรียังคงไม่มีความสำคัญ แต่เริ่มมีบทบาทมากขึ้นในเรื่อง *Prometheus Unbound* เชลลีย์เปลี่ยนให้นกอินทรีมีหน้าที่บินมาจิกกินหัวใจของโพรมีทีอุสซึ่งสื่อถึงแก่นเรื่องความรักโดยตรง จนกระทั่งนกอินทรีตัวเดียวกันนี้ได้รับความสำคัญและมีบทบาทมากที่สุดในเรื่อง *Le Prométhée Mal Enchaîné* ซิดีใช้นกอินทรีเป็นสัญลักษณ์สะท้อนแก่นเรื่องความเป็นปัจเจกบุคคลของมนุษย์ นกอินทรีในเรื่องนี้มีบทบาทสำคัญเกือบจะเท่าโพรมีทีอุสเพราะปรากฏตัวร่วมกับโพรมีทีอุสตลอดทั้งเรื่องและในตอนจบผู้แต่งก็ยังจบเรื่องด้วยการฆ่านกอินทรี การนำตัวละครซึ่งไม่มีบทบาทในตำนานเดิมมาใช้ในลักษณะนี้อาจไม่พบในวรรณกรรมทุกเรื่องซึ่งมีที่มาจากตำนานเพราะนักเขียนบางคนก็เลือกเปลี่ยนแปลงตัวละครโดยสร้างตัวละครขึ้นมา ไม่ได้นำมาจากเทวดาตำนาน อย่างไรก็ตามการเพิ่มบทบาทให้ตัวละครซึ่งไม่มีความสำคัญในตำนานเดิมก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเทวดาตำนานยังคงมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม

แม้ว่าการนำตำนานมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องจะเห็นได้ชัดเจนจากการเปลี่ยนแปลงด้านตัวละคร แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงด้านอื่นๆ เนื่องจากเมื่อตัวละครเปลี่ยนแปลงไปก็จะส่งผลให้องค์ประกอบอื่นๆในวรรณกรรมเช่นโครงเรื่อง ฉาก เวลาและสถานที่แตกต่างกันออกไปด้วย เช่นเมื่อโพรมีทีอุสกลายเป็นมนุษย์ปุถุชนซึ่งดำเนินชีวิตเหมือนกับคนทั่วไปในเรื่อง *Frankenstein ; or , the Modern Prometheus* และ *Le Prométhée Mal Enchaîné* เรื่องราวของโพรมีทีอุสก็ย้ายจากยอดเขาอคเคซัสไปเกิดขึ้นที่มหาวิทยาลัยอินโกลชตัดท์ (University of Ingolstadt) กรุงเจนีวาและกรุงปารีสในสมัยศตวรรษที่ 18 และ 19 นอกจากนั้นโครงเรื่องก็เปลี่ยนแปลงไปมากมายจนแทบไม่เหลือเค้าโครงของตำนานเดิม ดังนั้นการศึกษาวรรณกรรมซึ่งมีที่มาจากตำนานกรีกโรมันโดยสังเกตความเปลี่ยนแปลงด้านตัวละคร โครงเรื่องและประเด็นที่ผู้แต่งเน้นย้ำเป็นพิเศษจึงเป็นสิ่งที่ควรพิจารณาควบคู่ไปกับการตีความแก่นเรื่องในวรรณกรรมเพราะจะช่วยให้เข้าใจเรื่องและจุดประสงค์ของผู้แต่งชัดเจนยิ่งขึ้น รวมทั้งตระหนักถึงความหลากหลายของการนำตำนานเดียวกันไปใช้ในวรรณกรรมฉบับต่างๆ

การนำตำนานมาใช้โดยปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับแก่นเรื่องยังช่วยทำให้เทวดาตำนานมีความเป็นอมตะใช้ได้กับการแต่งวรรณกรรมทุกยุคสมัย เพราะตัวเทวดาตำนานเองก็มีความ

เป็นสากลเกี่ยวข้องกับธรรมชาติพื้นฐานของมนุษย์อยู่แล้ว เมื่อนำมาประยุกต์เข้ากับแก่นเรื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะสะท้อนเหตุการณ์ทางสังคมหรือการเมืองในสมัยที่นักเขียนแต่งวรรณกรรม เรื่องนั้นก็ยิ่งเสริมให้เทวดำนานีมีความเป็นอมตะมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้เราจึงพบเรื่องราวจาก ดำนานีปรากฏอยู่ในวรรณกรรมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังเช่นที่อำนาจฝ่ายชุส และอำนาจฝ่ายโปรเมเตยังคงมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ และ จากที่กล่าวมาแล้วว่าแก่นเรื่องในวรรณกรรมมักสะท้อนเหตุการณ์ความเปลี่ยนแปลงทาง สังคม แนวความคิดหรือการเมือง การศึกษาวรรณกรรมโดยวิเคราะห์จากตัวบทเพียงอย่าง เดียวจึงทำให้ผู้อ่านไม่ได้รับประโยชน์จากวรรณกรรมอย่างเต็มที่ อาจละเลยหรือมองข้าม ประเด็นสำคัญบางประเด็นไป ดังนั้นการศึกษาถึงบริบททางสังคม การเมืองและแนวความคิด ของแต่ละยุคสมัย รวมทั้งภูมิหลังและสภาพแวดล้อมที่นักเขียนประสบพบเห็นจึงมีความ สำคัญต่อการอ่านและวิเคราะห์วรรณกรรมเพราะช่วยให้เห็นแก่นเรื่องชัดเจนและเข้าใจคุณค่า ของวรรณกรรมลึกซึ้งยิ่งขึ้น